శ్రీః

శ్రీ చిద్విలాసబ్రహ్మానందాభ్యుదయము

ఇది

శతావధాని

ములుపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడి

మ॥ రా॥ శ్రీ పిసవల్లి అయ్యవార్లగారి ద్రవ్యసహాయమువలన

తెనాలి, సీతావిలాస (ముద్రా) క్షరశాలయందు.

[illegible] ప్రకాశరావుగారిచే,

ముద్రింపఁబడెను.

[illegible]

[illegible]

వెల రు 0-1-0. 1910 కాపీరైటు.

శోధనపత్రము.

	తప్పు.	ఒప్పు.	పే.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
	క ము	కలగాను	”	16	దెక్కు	దక్కు
	గణుండు	గాఢాండు	”	23	[illegible]	[illegible]
	నట్రుమా	నసటిమి				[illegible]
	క్రాంక	క్రాంక	35	14	కారాకు	కారకు
	సజ్ఞాలేశ	సజ్ఞానలేశ	36	19	[illegible]	[illegible]
	పలుకురువారు	పలుకువారు	40	1	ప్రాంతి	ప్రాంతి
	శ్రద్ధాను	శ్రద్ధ [illegible]	”	17	చెరికచ్చు	చెలికచ్చు
	సుందను	సౌందర్యము	”	20	[illegible]	[illegible]
	కోపి	కోపి	44	14	[illegible] లమో	[illegible]
	నెడ	విధునెడ				
	మొగి	[illegible]	”	16	ఘపుల	[illegible]
	కుండ-వేరు	కుండవేరు	48	1	[illegible]	[illegible]
	గోముల	మో [illegible]	”	14	[illegible]	[illegible]
	దోషియము	[illegible]	49	6	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	కపంక్తి	”	9	[illegible]	[illegible]
	సనం	నసం	52	3	[illegible]	[illegible]
3	శిగ	చిగ	53	7	దవె	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]	”	27	[illegible]	[illegible]
1	శుక్లలస	[illegible]	55	4	[illegible]	[illegible]
2	బూచి	మించి			[illegible]	[illegible]
5	నిగ్రము	నిగ్రహము			[illegible]	[illegible]
5	సంపుటి	సంపుటి	56	8	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	[illegible]	58	2	[illegible]	[illegible]
2	తన	తన	”	18	[illegible]	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
5	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
5	విచేసుండు	మాన [illegible]				
		[illegible]				
8	[illegible]	[illegible]				
7	[illegible]	[illegible]				
0	యింపగ	[illegible]				

శోధనపత్రము.

	తప్పు.	ఒప్పు.	పేజి	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు
	క[illegible]లు	కరగాను	”	16	దకర	ధకర
	గణించడు	గణించెను	”	23	[illegible]	[illegible]
	నట్టుమా	నసటిమ				[illegible]
	క్రాంక	కాంక	35	14	కారాకు	కారకు
	సజ్జాలెశ	సజ్జానలేశ	36	19	గిట్టిన	గిట్టిన
	పలుకుచుండువారు	పలుకువారు	40	1	ప్రాంతి	ప్రాంతి
	శ్రేష్ఠధాను	శ్రేష్ఠ[illegible]	”	17	చెలికచ్చు	చెలికెకచ్చు
	సుందసు	సుంద[illegible]ము	”	20	[illegible]	[illegible]
	కోపి	కోపి	44	14	వెూ[illegible] లమో	[illegible]
	నెడ	విధునెడ				
	మొగి	[illegible]	”	16	భవుల	ధ[illegible]
1	కుండ-వేరు	కుంచవేరు	48	1	[illegible]	[illegible]
1	గూముల	మో[illegible]	”	14	[illegible]	[illegible]
9	రోమిరము	[illegible]	49	6	[illegible]	[illegible]
2	[illegible]	కుంకేన	”	9	[illegible]	[illegible]
5	నసం	నసం	52	3	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	చిగ	53	7	డవె	డప్పె
1	[illegible]	[illegible]	”	27	[illegible]	[illegible]
1	శుణలను	పాలు[illegible]	55	4	[illegible]	[illegible]
2	బూన్చి	నుంచి			[illegible]	[illegible]
3	ని[illegible]ము	నిక్కయము			[illegible]	[illegible]
5	నంటిట	నంటిక	56	8	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	లిప్పు[illegible]	58	2	[illegible]	[illegible]
2	తన	తన	”	18	[illegible]	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
5	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
6	విచేసెండు	[illegible]				
		[illegible]				
8	[illegible]	[illegible]				
7	రవో	[illegible]				
0	యుంచగ	[illegible]				

శ్రీరస్తు

విజ్ఞాపనము

అయ్యలారా! నేను గ్రంథములు వ్రాయుటకు నారంభించి[illegible] [illegible]వేదాంత గ్రంథములవలె ప్రశ్నరూపముగ [illegible]యుండగా [illegible] నానబలె వ్రాయఁగలవాఁడ ననియుండగా [illegible] కొన్నిరోజుల క్రిందట శ్రీకృష్ణుని [illegible] విరచితమగు [illegible] [illegible]వృతుచే వేదా[illegible] గీతార్థమును వ్రాయ[illegible] కోరికను మరల్పఁజాలక హరికథారూపముగా [illegible] సామాన్యుల కనుకూలముగా నుండునని [illegible] కొందరి కింతలిపరమార్థము తెలియనిచ్చు [illegible] మెలఁగినచో దానిఁగూర్చి తెలియనిచ్చునని [illegible] వక్తలకు శ్రోతలకు నుత్సాహము గలిగించునని [illegible] నల నుంచితిని. సామాన్యులకే తోఁచునట్లుగ [illegible] లను నామ గ్రంథములు [illegible] తెలిసికొనుట కష్టము గాన [illegible] తెయు[illegible] గిన యత్కించిదనుభవసిద్ధమను[illegible] ముగించితి. హరికథగానుఁ జిన్నదిగా [illegible] గ్రంథబాహుళ్యము [illegible] కొన్ని స్థలములయందు [illegible] నల ననవిడిచి. [illegible] గుణగ్రాహపారీణులు [illegible] చున్నాఁడ.

[illegible]

[illegible]

శ్రీ ర స్తు.

శివాయగురవేనమః.

శ్లో॥ యస్మిన్నో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా।
తయో స్సంస్మరణా త్పుంసాం సర్వతో జయమంగళం॥

శా॥ శ్రీరాముఁడు నిజదాసకార్యరచనా ♦ శీలుఁడు జగన్నాథు నా
త్మారాముం గని తాపయోనిధి మదీ ♦ యగ్రంథము ద్రాపణా
ధారోదారున కయ్యవారికి సుప్రు ♦ శ్రీశ్రీల నర్పించు స
ద్భావాంకం గొనియాడి తెల్పెద తదీ ♦ యంబైన వంశావళిన్॥

ఉ॥ శ్రీకర లోక సర్జన ధు ♦ రీణ చతుర్ముఖ పానసంభవ
వాశిష్ఠవంశమందు నను ♦ భాసిలు కమ్మకులంబునన్ గుణా
స్తోకుఁడు వీరవల్లికుల ♦ దుగ్ధపయోధిసుధాకరుండు సు
శ్రీకలితుండు ధాత్రి విల ♦ సిల్లెను వీరయనాఁ బ్రసిద్ధుఁడై॥

మ॥ విమలాత్ముండగు వీరనార్యుఁడు మహా ♦ విశ్వాసశాంతాత్మన
త్యమలశ్రీకలితన్ సుధర్మమతి న ♦ త్యాసంపసంధాయినిన్
రమణాఖ్యాంగనఁ బెండ్లియాడి ఘనపా ♦ ర్థసాహ్వంతుఁడై సీతిస
త్ప్రమలందాతయ శేషయాఖ్యులమతిం ♦ బాగొంచెనత్పుత్రులన్॥

సీ॥ పండితో త్తములకా ♦ పాదింప హర్షంబు
మించి గృహాళిఁ గ ♦ ట్టించి యిచ్చె
నిసుమైనశ్రమనొంద ♦ నీక ఋణస్థుల
భ [illegible] దీ ♦ పములనిచ్చె
లోపంబనుట కల ♦ లోననైనను లేక
ధనము వేలసుపేలు ♦ దానమంచె

దానధర్మములందు ♦ దాంపత్యాసక్తినై
వంశంబునందున ♦ వన్నెకెక్క

గీ॥ సత్యవాక్యము నందుఁ బ్ర ♦ శస్తిఁ గాంచె
కీర్తికరముగలవాఁడంచు ♦ ఘనత కెక్క
న్యాయవర్తనశీలుఁడై ♦ యలరుచుండె
శేషయామాత్యుండు భాగ్య సం ♦ పుష్టిఁ గనుచు॥

క॥ జగతి కరము వర్ధి ♦ చంద్రునకైన
శంకరయ్యకు బుట్టిన ♦ జలజముఖికి
సభికమున మావహిలఁజేయు ♦ నట్టిపుత్రి
వీరమామ్మను శేషయ ♦ పెండ్లియాడె॥

సీ॥ పాలుపుమీరంగనే ♦ పొలఁతి బుట్టినయింట
శ్రీదేవి నాట్యంబు ♦ సేయుచుండు
ననవరతంబునే ♦ యతివ వొచ్చినయింట
భోగభాగ్యంబులు ♦ పొరలుచుండు
పసిగ సేనసబోఁడి ♦ పాదంబు మోపిన
గోష్ఠంబు పశువృద్ధి ♦ గుదిరి యుండు
నల్లచందంబుల ♦ నేభామిని యదృష్ట
శాలినియై సంత ♦ సమునునుండు

గీ॥ నట్టి వీరమామ్మ ♦ యందు శేషయ్యకుఁ
బుట్టి రాత్మజులును ♦ బుత్రుఁ డొకఁడు
జలజాస్యమందుఁ ♦ జంద్రుని వైనడి
నయ్యవారసంగ ♦ నమలగఁబుడు॥

క॥ ధనవంతుండు గుణవంతుం
డనుపమ కేదార పుత్రుం ♦ డై యాత్రికులా
జనులకుఁ దగునుపకారము
లొనరించుచు నొప్పు నీతి ♦ యుక్తుం డగుచున్॥

గీ॥ పెనవగామయు సుగుణాన ♦ పేరుండైన
యట్టి కరణముచంచయ ♦ కాత్మజాత
నైన వెంకమ మఱియు ర ♦ త్నమ్మ యనఁగ
వెలయు నిర్వురుఁబుత్త్రులఁ ♦ బెండ్లియాడె।

సీ॥ కట్టించె నేదయా ♦ కలితుండు పశుమర్త్య
పానార్థముగను కూ ♦ పంబు నొకటి
చేయించె నేజన ♦ శ్రేష్ఠుండు బహుభక్ష్య
తతి సంయుతాన్న సం ♦ తర్పణముల
నర్పించె నేసద్గు ♦ ణాఢ్యుండు సువిప్ర
తతికి ధాత్రీ దయా ♦ దానములను
వహియించె నేశౌర్య ♦ వంతుండు వైభవా
కలితమహా గ్రామాధి ♦ కారపదము
గీ। కోపమనుమాట నెమ్మదిఁ ♦ గుదురనీక
నాస్తి యనుమాట నోట జ ♦ నింపనీక
నఘులను నధర్మమొనగు నీ ♦ యయ్యవారు
వెలసె వెలయుచునున్నాఁడు ♦ వెలయఁగలఁడు।

మ॥ ప్రకటానూనగుణప్రకీర్తికలితుండై ♦ భాసిల్లు నీయయ్యవా
రికి దీర్ఘాయువు భోగి సంపద మణి ♦ శ్రేణిన్ సుఖంబున్ సు
పుత్త్రకులం బౌత్త్రుల భాస్య గోవిభవమ ♦ త్యంతప్రమోదంబుతో
నకలంకంబుగ నిచ్చి బ్రోవుత శివుం ♦ డాచంద్రతారార్కమున్॥

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర ప్రభు పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మానందాభ్యుదయము.

శ్లో॥ యస్య స్మరణమాత్రేణ నాస్వభూతి ర్విజృంభతే ।
మోహాంతరాయచ్ఛేత్తారం తం వందే శివ మద్వయం॥

శా॥ శ్రీమంతుండగు నాసదాశివు మదిన్ ♦ సేవించి కీర్తించి వి
ద్యామూలాత్మిక యౌ సరస్వతి సదా ♦ ధ్యానించి విఘ్నాచల
స్తోమేంద్రు న్గణనాయకున్ సుకవులన్ ♦ స్తోత్రంబు గావించి స
త్రామాతాపితృల సద్గురూత్తముల నా ♦ త్మన్ గొల్తు మో
దార్థనై ॥

సీ॥ వసుధ సన్నుతులకెక్కు ♦ వంశాబ్ధిచంద్రుఁడౌ
చంద్రయాఖ్యుండేద్వి జన్మతాత
శంకరాధిష్ఠిత ♦ శాంత మానసుఁడగు
శంభుశాస్త్రియే ♦ సరసుతండ్రి
అన్నపూర్ణా పూజ ♦ నాసక్తచిత్తయౌ
వేంకమాంబిక యేప ♦ విత్రుజనని
హితులగు నానంద ♦ నృహరి రామబ్రహ్మ
పూజ్యు లేధీపులి ♦ పూర్వభవులు

గీ॥ పిచ్చమాంబ యనఁగఁ ♦ బేరొందఁ బుట్టినా
తల్లి యేమహాత్ము ♦ నెనఁజెప్పె
యాత్మవేత్త యైన ♦ యట్టి కృష్ణబ్రహ్మ
శాస్త్రి యొప్పె మాకు ♦ జనకుఁ డగుచు॥

ఉ॥ శంకరిభక్తుఁడైనగుణ ♦ శాలికి వాద్వజరాజమౌళికిన్
శంకరశాస్త్రినాఁ బ్రథమ ♦ నందనుఁడుద్భవమందె నాత్మతో
త్వాంకితభవ్యమానసుఁడు ♦ వ్యాకరణాదికశాస్త్రప్రవర్తియో
గ్రాంకసుకీర్తి దివ్యుఁడగు ♦ నాన్వితమూర్తి గురుండై చెలంగు మిన్॥

గీ॥ నేను రెండవకొమరుఁడ ♦ నిఖిలబుధవి
ధేయుఁడై మహాత్మభక్తుఁడ ♦ ధీరవిలస
దమలకారుణ్యపాత్రశ ♦ తావధాన
కరుఁడు వేంకటకృష్ణాఖ్యుఁ ♦ బరఁగువాఁడ॥

క॥ మది గురుఁగ సదానంద
ప్రదుఁడగు పరమేశుకరుణ ♦ బ్రహ్మానందా
భ్యుదయ మొనర్చి సదాశివ
పదముల కర్పించువాఁడ ♦ భక్తి దలిర్పన్॥

నాటకురంజిరాగము--రూపకతాళము.

కాలమహిమయేమోయిదిగనుఁడి ॥కాల॥ చాలశ్రమల బెట్టెడియీ ।
సంసారంబున మునుగుచు । పోలరానిదుఃఖమ్ముల-బొందుచు సదిసుఖ
ములనుచు = లీలబట్టుపురుగు తంతు - జాలమల్లియందు జిక్కి-
పోలిక దుష్కర్మంబుల - బోలియుచుండ్రు జను లయయో ॥కాల॥
ఉదయమునను నిదురలేచి - యుదరపోషణార్థులగుచు । పడపక్షి
తామెన్నెన్నియొ - పాటలబడుచు = తుదమొదలును లేని సకల

సత్సుఖములను బొందుచుండా! సమసుని భజియించి నిత్య - సౌఖ్య
ము నొందగ గోరిక ॥కాల॥

సీ॥ శాస్త్రముల్ నేర్చిన ♦ ధాతలైనను గాని
విద్యామదంబుచే ♦ వెలయువారు
దానధర్మము సేక ♦ ధనములనార్జించి
యహంకరించి గర్వించు ♦ మనుజువారు
సత్కార్యములు సుంద ♦ యంత్రజ్ఞానులెల్ల
నెన్నుటికిని నిష్కామముగను ♦ యాసక్తవారు
చేయంగరానిదాని ♦ జేయక చేయంగ
నగునట్టిదానిని జేయు ♦ దలచువారు

గీ॥ బహువిధంబులబులను గోరు ♦ చుండువారు
నేను మోక్షము తెలిసితి ♦ ననువారు
తెలియనగుదానిఁ దెలియక ♦ తెలియువారు
సహజ కలికాలమునందు ♦ మనుజుల మనస్సు

వ॥ అనుచుండ్లు కలికాలమునందుగదా. కాపురుష సహోదరులారా!
ఎల్లప్రాణులకును సుఖం బవశ్యంబుగదా. లోకసుఖంబు మనుజు
న్నిట్టిదనో దానినే సంపాదించుచుండుదురు. లోకమందుండు మనుష్య
మనుష్య సుఖంబులు సంసారసుఖంబులై విచారించినట్లు దుఃఖ
స్వరూపంబులగుంగాని సుఖస్వరూపంబు లేనట్లు ప్రాపంచమనుగాను.
ఇంతియగాక మానవులు చూచుచుండునట్టి వస్తువులన్నియు గోచరమైనవి
లో నశించిపోవుటను మనము చూచుచునే యున్నాము. ఇట్లు
యఖిలజగంబును నశించి పోవుననియే చెప్పుచున్నారు. శ్రుతి
దును “యద్దృశ్యం తన్నశ్యం” అను వాక్యమే ప్రమాణము. మ

ఱియు. మనము కోరునఖిలవస్తువులును రాకపూర్వము కొంత దుఃఖమును వచ్చినపిదప కాపాడుకొనుట కొంతదుఃఖమును అవి నశించినతరువాత మఱికొంతదుఃఖమును గలిగించుచున్నవి. కావున నిల్లె సంసారమంతయు దుఃఖమయంబు గాని సుఖమయంబు గాదు. మఱియు మనమెట్టిదుఃఖములొందుచున్నను సుఖమునే కోరుచున్నారము. ఎందుచేతననగా. మనము జీవులముగదా. ఈజీవుఁడు పరమసుఖస్వరూపుఁడగు పరమేశ్వరుని యంశమగుటచే సుఖమునే కోరుచుండును. ఎట్లన.

మంజరి॥ మన్నునుండివచ్చుఘటాదికములు ♦ మన్నుగాక వేరగునే
మున్ననుభవమొందిన దానినిదా ♦ మునుకొని కోరక యున్నే
పరునియంశమయినట్టిజీవుఁడా ♦ పరుఁడుగాక వేరగునే
పరమసుఖానుభవుండై సుఖమే ♦ ర్పడుటను గోరక యున్నే

అన్నిటికిని పల్లవి॥ బ్రహ్మానందంబ్రహ్మానందం ♦ బ్రహ్మానందంబనుడీ
బ్రహ్మానందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మముమదిఁగనుఁగొనుడీ॥

వ॥ కావున నట్టిసుఖస్వరూపునకు సూర్యునకు మేఘమువలె నవిద్యావశంబువలన వచ్చిన జీవభ్రాంతి వదలినచో నతఁడు సుఖస్వరూపుఁడేయగును. అట్టిభ్రాంతి వదలుటకుఁ దత్త్వవిచారణయే మూలము. ఆతత్త్వము నెఱుఁగుటయే జ్ఞానయోగము. అట్టి యోగముచే జీవన్ముక్తి కలుగును. అట్టి ముక్తినిచ్చుట కీశ్వరుఁడే స్వతంత్రుఁడు ఇదియే సంసారమును తరించుట అందువలననే.

శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ అహం త్వాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచ॥ అని భగవద్వాక్య మిట్లున్నది మఱియు. తత్త్వవేత్త పరమేశ్వర స్వరూపుఁడగుననియు పరమపద మొందుననియు నట్టివాని కే ప్రతిబంధకములునుండవనియు వేదాంతములుద్ఘోషించుచున్నవి. వినుఁడు.

శ్లో॥ భిద్యతే హృదయగ్రంధిః ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే॥ ఇత్యాద్యనేక ప్రమాణంబులు గలవు. ఇవియన్నియు ననుభవ సిద్ధంబులు. గావున మన మట్టిముక్తిని జీవించియుండఁగా సంపాదింపవలెఁగాని, చచ్చి సంపాదించునది యెద్దియు లేదు. అందుకు మనుష్యజన్మమే ముఖ్యముగదా. ఎప్పుడో సాధింపవచ్చునంటిరేని, దోసిటిలోఁ బోసికొనినజలమువలె మనయాయుర్దాయము క్రమక్రమముగాఁ బోవుచున్నది. మృత్యువాసన్నంబై యున్నది. కావున.

తోడిరాగము-ఆటతాళము.

రండీ-ఇదివి-నుండీ-ఉండఁజేసినస్తుత్రు సరయుడీ - యది - యుండెడిచోటేదో దరియుండీ ॥ పండువెన్నెలకంటె బరమాహ్లాదము గనుగొ - నుండీ - గైకొ॥ నుండీ॥ ౧. పోని [illegible] బోవదు - మఱియు - లేని దెప్పటికిని నిల్వదు॥ ఈనిజమగుటెఱుఁగ - హితగురు బోధ గ-నుండీ- సుఖప॥ డుండీ॥ ౨.॥ వట్టిమేపపంచ జగముగా - దీని - పొట్టవిచ్చితె పురుగులుండుగా। పట్టరానిసుఖము - దిట్టమై యుడుగాన- రెండీ- శివుగ॥ నుండీ॥

వ॥ కావున నట్టిపరతత్త్వస్వరూపంబును గథారూపంబుగఁ దెలిపెదఁ గాన శ్రద్ధధానులరై యాకర్ణింపుడు.

కథా ప్రారంభము.

మంజరి॥ శ్రీకరమై లోకాతీతంబై ♦ చెలఁగు సుషుమ్నాపురము
ఏకరూపమై పరమపదంబన ♦ నెనఁగు నధికసుందరము
అదిచూచి వర్ణింపఁగలుఁగుసుబ ♦ మంచి యుక్తియుసలేదు

సదమలమగుతత్పురిగనువారీ - జగము జూడంగా రారు॥

పల్లవి॥ బ్రహ్మానందం బ్రహ్మానందం - బ్రహ్మానందంబనుడీ
బ్రహ్మానందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మమదిగనుగొనుడీ

గీ॥ నాశమనుమాటలేని యా ♦ నగరమందుఁ
జిద్విలాస మహాసౌధ ♦ శిఖరమునను
నచల నిత్య స్వయంప్రకా ♦ శాత్ముఁ డగుచు
వెలయు శ్రీపరమేశ్వ ♦ విభుఁడొకండు॥

జంఝూటిరాగము - ఆదితాళము.

ఆపరమేశ్వరు - నలవియేపొగడఁగ - శ్రీపతికైనను - [illegible]
కైన॥ నాపర॥ ౧. కేవలరూపుడు - భావాతీతుడు - పావనమానస -
భావ్యుడనన్యుడు॥ ౨.॥ భేదముగాంచడు - వాదములెంచడు - ఖేద
మోదముల - క్రీడజరింపడు॥

సీ॥ ఎవరేపనినిజేయ ♦ నెట్టిగియుండునెగాని
తానేపనినిజేయఁ ♦ [illegible]
పనులు తామేమేమి ♦ స్వామిఁ జేసినగాని
కసరి తానెవ్వనిఁ ♦ గదియఁబోఁడు
గుణవంతుఁడనితన్ను ♦ గూర్చిపల్కినఁగాని
తానేగుణములలోఁ ♦ దగులుకొనఁడు
ఎవ్వారు తనజోలి ♦ నెత్తియాడినఁగాని
యెవ్వరిజోలి తా ♦ నెత్తఁబోఁడు

గీ॥ అతనిఁ బోలినమట్టివాఁ ♦ డతఁడెగాని
యన్యుఁడుగలండనుచుఁ బల్క ♦ నైనరాదు

ఎట్టివాఁడో కోయా పర ♦ మేశవిభుని
గాంచవలెఁగాని వర్ణింపఁ ♦ గాఁ దరంబె ||

సీ|| తానేపనిని జేయ ♦ దలఁపకుండునెగాని
యందరిపనికిఁ దా ♦ [illegible]
నెవ్వరిజోలి దా ♦ నెత్తకుండునెగాని
యాతఁ డందరిజోలి ♦ కవసరంబు
నరయఁ దా నెప్పుడు మా ♦ టాడకుండునెగాని
యందఱుఁబల్క దా ♦ నవసరంబు
నన్నపానములఁ దా ♦ నరయకుండునెగాని,
యందఱుఁ దినఁగఁ దా ♦ నవసరంబు,
గీ|| చూడఁజూడఁగ నేదియుఁ ♦ గానఁబడని
తలఁచిచూడఁగ నంతకుఁ ♦ దానెయగును
మిగిలియున్నాఁడు తాఁ గ్రిందు ♦ మీఁదులందు
నాత్మవేత్తలె యెఱుఁగుదు ♦ రతనిజాడ ||

గీ|| అరయ సుఖముఁగా ? పుట్టి ♦ నట్టియిల్లు
తెలివియా ? తనసొమ్ము మి ♦ వెలితిలేను
మృత్యువా ? తన్నుఁజేరదిం ♦ కేమి కొఱఁత
పరమశాంతుఁ డతని భజిం ♦ పంగవలదె!

మంజరి|| ఆపరమేశ్వరచక్రవర్తిభా ♦ ర్యామణి మాయ. యనంగా
నాపరమేశ్వరశక్తిరూపయై ♦ యలరుఁ దానెప్పుడు. కాగా
పరమేశ్వరునకంటె వేరుగాదా ♦ ప్రపంచము సత్యము లేదుగా
పరమేశ్వరుఁడనుగాను మాయయందు ♦ బరగుచు
నుండునుగాన ||

వ॥ ఆమె జలంబునమాధుర్యంబువలె, వాస్తవదశయందు నాపర
మేశ్వరునికంటె వేరుగాక, వ్యవహారదశయందుమాత్రము వేరై
యుండును. ఆమాయాదేవియందొకచమత్కారంబు గలద
ద్దియన:—

క॥ తనమాయఁ గనని వారలఁ
దనమాయల ముంచుగాని ♦ తననెఱిగినచోఁ
ఘనసుఖమిడు నైనను ద
ద్వనితనిజంబెఱుఁగ రెంత ♦ వారలునైనన్॥

మఱియునొకచిత్రంబుగలదు॥

గీ॥ ప్రాణ మించుకయును లేని ♦ వట్టిమొద్దు
తెలివియొక్కింతయును లేని ♦ తెఱవ యయ్యుఁ
బ్రాణవిభుచెంతనుంటచేఁ ♦ బ్రౌఢయయ్యె
స్ఫురదయస్కాంతశిలచెంత ♦ సూదిపగిది॥

వ॥ అట్లు వ్యావహారికదశయందుమాత్రము పరమేశ్వరునికం
వేరుగానుండెడి సత్వరజస్తమోగుణాత్మకయగునామె శుద్ధస
స్వరూపిణియై శుభ్రవర్ణయై మాయయనెడిపేరుతోఁ జంద్రుని
న్నెలవలె నెడబాయకుండును. ఇట్లుండి॥

మంజరి॥ అద్దముపంకనఁ బ్రతిబింబించెడి ♦ యాదీపముచందముగ
తద్దయు జ్యోతీరూపుండగుపతి ♦ తనలోఁ [illegible]
ఆపాపనూ దనలోఁగైకొని తా ♦ నఖిలశక్తియుతయయ్యెఁ
పాపయెట్టిదో యామెయెట్టిదో ♦ పండితులే గనవలయు

గీ॥ పాపమాత్రమె స్వాధీన ♦ పరచుకొనెను
గాని కొసలే దతనిమెనిడ ♦ [illegible]

నా పరాత్పరుండును మాయ ♦ యందుం బ్రతిఫ
లించెనేగాని కలియంగా ♦ లేదు వేరు

హంసధ్వని—ఏకతాళము.

మాయయేసుమా-మాయజేయుపని ॥మా॥ పల్లవి -

వేఱుభావము గల్పించు। ౧ త్రాడుజూడ సర్ప - భ్రాంతి గల్గజేయు -
మోహముజూడదొంగ - పొందినట్లుజేయు। ౨॥ లేనిదానినున్న - దాని
గానుజూపు - వున్నదాని - లేనియట్లుజూపు॥ ॥౩॥ పలువస్తు
వుల - నేకముగ జూపు - సోకుకష్టమును - సుఖముగజూపు॥

వ॥ ఇట్లుపరమేశ్వరునిపాపనుసంక్రమింపంజేసికొను శక్తి నాయాయాను
సర్వశక్తిరూపమై లక్ష్మిపార్వత్యాదినామంబులగల్గి సర్వపూజ్య
నియయ్యె. మాయాప్రతిబింబితుండగు సర్వజ్ఞుండై మాయయందుం
బొందినను తామరాకునుసీటివలె నామెనుగలయక మాయనున
శపఱచుకొని సర్వజగత్కారణుండును సర్వేశ్వరుండును సర్వ
నియామకుండునై బ్రహ్మవిష్ణ్వాదినామంబులచే వెలయు
చుండు నంతట॥

మంజరి॥ అచ్చటయిచ్చట యనుభేదములే ♦ కంతటనుండుసమాయ
మెచ్చటంగలమాయను లోంగొని విభు ♦ డగుచుండును

వ॥ పిమ్మట. యామాయ తనమాయాచమత్కారంబులన్నియు
పరమేశ్వరునకుం జూపింపందలంచి యాస్వచ్ఛరూపంబు చెడకుం
గాకుండుటంజేసి తనలోనెంతవభాగమై మలినసత్త్వప్రధానమను
నవిద్యవలన ననేకభేదములుగలక్షేత్రజ్ఞుండులుగలిగి పరమే
శ్వరు నందు ప్రతిబింబింపంజేసి యాతని పేర్వేర నాయామాయ

ధించి జీవుండనుపేరుబెట్టి, యతనిభోగార్థమై కేవలజడంబగు తనతమోగుణంబుచే జగంబునుగల్పించి, తానీశ్వరునలన మనోమహారాజనెడిపేరుగలపుత్రునింగని, యాపురంబుననుంచిన నాపుత్రుండు జీవసంబంధమువలనఁ బ్రకాశించుచు, తానే యాపురంబులకురాజై నివృత్తిసహితుండై జీవునకుసుఖకారకుండయ్యెను బ్రవృత్తిదుర్బోధలకులోనై జీవునకుభ్రాంతిగల్పించుచు దుఃఖకారకుండయ్యె॥

గీ॥ చిక్కులెన్నిటిఁగూర్చినఁ జెడక జీవుఁ
డాత్మ తేజమొసగుచుండు ♦ నతని కెపుడు
కటకమైనను బంగారు ♦ కాంతిచెడక
కరమునకు నిజదీప్తిని ♦ గలుగఁజేయు॥

వ॥ ఆహా! మాయ యాపరమేశ్వరునెంతకుఁదెచ్చెనో చూచితిరా!॥

ఆరభిరాగము—ఆదితాళము.

నమ్మరాదునారీమణుల - నేవేళనైన - ॥నమ్మ॥ నమ్మదగని వినయమ్ముజూపి - నమ్మింతురు - విభు - నెమ్మనము విలాసమ్ము గలిపి - గలగింతురు - వలపింతురు - వశులనుగావింతురు ॥నమ్మ॥ ॥౨॥ మంచిమాటలాడి పురుషులమదిగ్రహింతురు - కామించి రతులదేలించి యట్టెసుక్కింతురు - పగలెంతురు - చింతల దేలింతురు ॥నమ్మ॥ ౩॥ తులువసేతలనధోగతులనుద్రోయింతురు «తమ" తలపులొక్కచో - వలపులొక్కచో - నుంతురు - యెంతైనసాహసింతురింతులెంతలో ॥నమ్మ॥

వ॥ అట్టిమనోమహారాజస్థితిగతులును తచ్చరిత్రంబు నిట్లువిచిత్రంబై యుండు నెటన॥

మ॥ కిరణ్యాంబగు బ్రహ్మసృష్టిలోఁ ♦ జెలఁగుఁ గళేబరపురము
ఘాంతితరంబగు చిత్రరూపములఁ ♦ బొసఁగు ననేకసుందరము
నంతరాంతరంబులుగా మూర్తై ♦ యలరెడు ప్రాకారములు
వింతవింతలగుపనులఁ జెలంగుచు ♦ వెలయు నవద్వారములు

గీ॥ చిన్నదియుఁ బెద్దదియును వి ♦ చిత్రతమము
నిత్యభంగురమును నవి ♦ నిర్మలంబు
నలరుఁ బరమేశ్వరాధీన ♦ మగుచు నెప్డు
ధరణిలోఁ దత్కళేబర ♦ పురవరంబు॥

గీ॥ ఆకళేబరపురమున ♦ కధిపతుండు
మహితపరమేశవిభునకు ♦ మాయయను నెడు
నుగునయందు వొడమినకు ♦ మారకుండు
భ్రాజితుండగు మనోమహా ♦ రాజుదనరు॥

శంకరాభరణము- రూపకము-

ఏలుచుండును - ఆవిభు ॥ఏలు॥ చాలగ - జాగరూకుడగుచు = లీలతోడజగములెల్ల - బాలుమాలికనుటలేక ॥ఏలు॥ 1 అరుణు నితురగములకంటె - నతిశయమగువేగంబున - హరిహరవిధిలోకంబుల = కరుగుచు - నొక నిమిషములో నరిమురిగా నేగుదెంచు ॥ఏలు॥ 3॥ అతనియాజ్ఞకొక్కడయిననవ్యతిరేకముగానడువడు - శతమఖునంతటివానికి = నతనిగెలువ వశముగాదు-మితములేనిశౌర్యశాలి॥

సీ॥ ఉపకారములుసేయ ♦ నపకారములుసేయ
నతనితోఁబ్రతియొకం ♦ డైన లేఁడు
ఆచారములనల్ప ♦ నాచారములనల్ప

సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
రక్షణంబొనరింప ♦ శిక్షణంబొనరింప
సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
దయబూను వారిలో ♦ దయలేనివారిలో
సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు॥

గీ॥ ధైర్యవంతులలో మహా ♦ ధైర్యశాలి
పిరికివారలకెల్లనుఁ ♦ బెద్దవాఁడు
సతనికాతండెసరిగాని ♦ యన్యుఁడగునె
యీజగతి నామనోమహా ♦ రాజమణికి॥

మంజరి॥ ఇత్తెఱఁగున జగమేలెడియాదొర ♦ కిరువురుపత్నులుగలరు
సత్తములార ! నివృత్తిదేవియుఁ బ్ర ♦ వృత్తిదేవి యను
వారు॥

ఉ॥ అందు నివృత్తి యన్సుదతి ♦ యాతనికి న్మొదలింటిభార్య స
ర్వేందుముఖీమతల్లి స్మరి ♦ యించినమాత్ర సమస్తబంధముల్
గ్రందఁగఁజేయుతల్లి బుధ ♦ రాజికి నాశములేనిశాశ్వతానంద
మహాపదంబిడు జ ♦ నస్తుతికల్పకవల్లి యాయయన్॥

క॥ అతిసూక్ష్మదృష్టులను సం
తతశాంతులనెప్పుడు తనదు ♦ దర్శనమునశా
శ్వతసుఖులనుజేయును దు
ర్మతులను గనుఁగొనదు తాఁ బ ♦ రాకునసైనన్

మంజరి॥ ఆరమణీమణియందునఁ బుట్టె న ♦ దమలసద్గుణాకరుఁడు
ప్రసిద్ధు విజ్ఞానస్వరూపుఁడు వి ♦ వేకమహారాడ్వరుఁడు
ఆవివేకజగతీశ్వరుఁడు మతీ ♦ దేవిని సతిగాగొనియో

తా వస్తువిచారాదిమంత్రములతో ♦ వసగజగమేలు మ., ... ॥

వ॥ ఆవివేకమహారాజు ప్రభుత్వంబు సేయుచున్నయెడ—

సీ॥ సద్వివంతులు మహా ♦ సత్వసంపన్నులు
 పరమార్థవిదులు కృ ♦ పామయాత్మ
లాధానందులు ♦ నఖిలవిధిజ్ఞులు
 సక్రోధనులు నసూ ♦ యారహితులు
నిష్కాము లింద్రియ ♦ నిగ్రహదక్షులు
 నిర్మోహులు లుపశాంతు ♦ నియమవంతులు
సంత్యక్తగర్వులు ♦ సర్వజ్ఞమూర్తులు
 మహిత విస్తీర్ణగుణ్యా ♦ మాగచరులు॥
గీ॥ సుభశాంత్య లవాన్విత ♦ తత్త్వవిదులు
 సిద్ధాంతులు ద్వంద్వభా ♦ వాతిరిక్త
 లంతనను బరిపూర్ణులై ♦ యలసమంను
 రావివేకునిరాజ్యంబు ♦ నంసుజనులు॥

వ॥ రెండవభార్యయగు ప్రవృత్తిదేవి—

ఉ॥ ఒక్కొకసారిఁజూపుఁ బతి ♦ కున్నతలోకములందు సౌఖ్యమొ
 క్కొక్కయెడం బ్రమోదము మ ♦ హోన్నతిసల్పుచునుండు
 దుఃఖమొ
 క్కొక్కొకవేళఁ గామరతి ♦ నెక్కటరిక విషయాభిలాషముం
 గుక్కుచు వశ్యుఁజేసికొని ♦ గుమ్మరు సర్వగుణాభిరామయై॥

మఱియు.

సీ॥ తాళకనివైచిన ♦ ర్వంబుగాఁజూపించు
 నెప్పుఁడు జెంపలుగొట్టి ♦ ... జేయు

[illegible]యు [illegible] [illegible]
[illegible] యు [illegible] గా[illegible]
[illegible] సం ♦ తో[illegible] [illegible]యు
[illegible] లీలవోచు
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]ంచు

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible]నఁ
జిత్రము[illegible] నామెకట[illegible] ♦ సింధ[illegible]యు
ధరణిఁ గన్నులకుఁ గన్నుల తా ♦ [illegible]నై[illegible]
నామెమాయల [illegible] ♦ సలపిర[illegible]నె॥

గీ॥ అత్తగారుమాయ ♦ [illegible]లికి [illegible]
తనదు మాయనెల్ల ♦ ధార[illegible]
తానె[illegible]త్తి ♦ తో[illegible]
నొసలు తనదెసంగ ♦ [illegible]॥

మంజరి॥ కలనైనఁ బ్రవృత్తినిఁబాయక యీ గతి మనోమహారాజు
నలర మహామోహుం [illegible] [illegible] ♦ సజ్ఞానాకృతిభాజు.
నానసయునకు నిజార్జితరాజ్యం ♦ [illegible]లంబును నర్పించి
[illegible] సతిసుతులను [illegible]లం ♦ [illegible]మాయలమించి,

సురటరాగము—ఆదితాళ[illegible]ము.

కన్నులగనడాయెన్ ఎపు। [illegible]రవిక[illegible] నిప్[illegible]న్ను॥
౨॥ జ్యేష్ఠభార్యగర్భంబునఁ బుట్టిన। శిష్టుల[illegible] వివేకాది తనయులను॥
3॥ తన్ను [illegible] దేల్చెడి చి[illegible]యాలి మాయ దెలియ
జాల[illegible] చిన్నయాలిబిడ్డల స్వర్గంబుగ [illegible]న్నచు వారల సన్నల

వెలుగొందుచున్న సిద్ధాంతములు సుంత-హరి ని[illegible]నహాసందసా-స్యదా
ప్రేమకు చెప్ప [illegible]న్నుల॥

సీ॥ [illegible] దంభమువంక ♦ చంద్రముఖము
నోలి సంసు మహామోహుండు ♦ హా విసువర
నానిచేష్టల శాగంద ♦ భరితుండగుచుం
జెలిమితో యూవరాజ్యాగ్ని ♦ పిత్కుం జేసె॥

వ॥ అంతమహామోహుండు తలిదండ్రుల కుణంబైన నెపబాంసు
రాజ్యాధికారవృత్తుండై కామ,క్రోధ,లోభ,మద,మాత్సర్యలను
మంత్రులను రాజకార్యంబుల నియోగించి పారుష్యంబును
హింసయు తృష్ణయు దైన్యంబును అస్పృశ్యంబును అసూయ
యు దంభంబును దైన్యంబును [illegible] యు
పరిగ్రహంబును మొదలగు ననుచరులు కృతాంజలులై సేవింప
నాస్తికతామహాదేవితోఁగూడి యజాతశత్రుండై రాజ్యంబు
సలుపుచుండె నట్టియెడ.

వేమన--రూపకతాళము.

[illegible]మహామోహునిరాజ్యగరిమ ॥సో॥
వేమోహములగల యహిపతి-యేమియు బొగడంగలేదు ॥౧॥ జనదా
టవి మంత్రిపదులు సఫలములగు సాధనములు - నవరాగులు యోధ
[illegible]లు నవ్యనవ్య చమత్కారము ॥వేమన ॥౨॥ తమకుతామే తీర్పుం
లుగ [illegible]తామే నేర్పులును-ఏమకైమరనుమాట లేక తనుబంధు
పరివారము ॥వేమన॥

సీ॥ కుంభనీష్ఠ సకలజంతు ♦ కోటికడుపు
లోనఁ దనహారితో నిద్రఁ ♦ బూనుచుండు

నరుఁడు గాకుండుపా క్రిరి యొ ♦ వ్వాఁడుగు
...రాజ్యకౌశలము నే ♦ మనఁగవచ్చు॥

చ॥ ...పూర్వపుణ్యముక్ సవతి ♦ ప్రసక్తిఁ బుత్రుఁ ధర్మశాలి పా
వనగుణుఁడౌ వివేక సర ♦ పాలుచిఁ దాన రించు రాజ్యమం
...బహుమూలసంస్థ నతి ♦ పూర్వముగా వెనలంగఁజేసెనా
జనపతి మంచివారి కగి ♦ చాగ్లుగు నీకని లమెట్టిదో॥

మం॥ మహిరవిభ సనములఁ గొలువు ప్రసిద్ధి యు వ్మహామోహుఁ డోకవేళన్
విహిత మంత్రి పరిజనములతో సనె ♦ సముగాసుఖాలిలన్॥

చక్రవాకము--ఆదితాళము

మంత్రివరులారా వినుండీ॥ రాజ్య-తంత్రవి ...బు నిస్తంద్రతనెంచి
గింతు ॥మం॥ ॥౧॥ ఘనబుద్ధికుశలత-గలవారైశ ...॥ జనములలోపల-
జరుగువృత్తాంతము। వినవలయుక్-గను గొనవల యుక్-అ...
దమస్థితి-దెలుప దగ దెప్పుడు ॥౨॥ తగినమాటల మోహ-డము సల్పవ
లెగాని। పగజేసేనలకుని-ల్వగనిను మైన-చోటి। ...గవగవ-చే-ర్పగ
గడు। యె-న్నగగొంచెమిడిసనం-తయు నాక్రమి ...రు ॥మం॥

వ॥ ఓహితులారా! నేను పట్టాభిషిక్తుఁడనంక క్షణమునందే నా
పితామహియగు మాయాదేవి నన్నొంటి... దనతోడ్పైని ...
కొని యొక పరమ రహస్యం బెఱిఁగించె ...
యనిన, "వత్సా! మహామోహా! ... యింత యని ను
డువనలవిగాని సామ్రాజ్యంబు నార్జించి కొసంగిన మాతండ్రి
యగు మనోమహారాజు నినువినుడుక ... నీకుననుం
డవ్యోసేని నీప్రసు ... పరిజనంబులును స్థి... లజీవు లయ్యెదరు.

నీతండ్రి యొకవేళ వివేకుని వంకఁ జూచెనేని నీకు రాజ్యనష్టమగుట యేగాక సూర్యదర్శనమాత్రంబున బంధురాంధకారంబువలెనిది నిరాకముననశింపఁగలదు. కావున నీవు సమస్తోపాయంబులచే తను, నీతండ్రిని వివేకునికంటఁబడకుండునట్లు జేసికొమ్ము. అవివేకుండును తండ్రినివశపఱచుకొనుటకై వేచియుండును. గాన నీవు నుమంత్రులును జాగ్రతగానుండవలయును నీవు దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవగుము॥ అనియానతిచ్చె గావున॥

క॥ అవివేకుఁడునను రాజ్య ♦ మంతయు నగు
మోహునకపలాయనంబును ♦ బూనునట్లు
వలయునొస్థత్వములఁ జూప ♦ వలయు మీరు
ముందుత్వరితులయె సౌఖ్య ♦ మూలకంబు॥

మఱియు నొక్కటి చెప్పెదవినుఁడు॥

మ॥ అవివేకునిద్రోహవృత్తియును గల ♦ యుష్టపుష్టాలనెల్లన్
వివాదమాత్రమైపోవ్వాలయఁగ ♦ మించి యడంచుడుచాలన్
ధరణిలోన జనింపడి వివేకునివిను ♦ తమునకు వ్యక్తి గా ముగా
మురయుచుమీరెల్లఁజనినినమచే♦ముదస్థాపింపుఁడుబాగా॥

ఉ॥ మీరు సమస్తయత్నముల ♦ మేల్కని యల్లవివేకుసైన్యముల్
జేరఁగనీక సింగములు ♦ జేరిగజంబులఁ జీల్చునట్లుగాఁ
బోరిజయించి మజ్జనకుఁ ♦ బూర్ణసుఖంబులఁ దేల్చి సంతతో
దాగు వివేకుఁగాంచనివి ♦ ధంబుగఁ బన్నుఁడుపాయముల్ దగన్

వ॥ అనినవిని వారలు పరమానందంబునొంది మహామోహుని కిట్లనిరి॥

మ॥ జగతీశా ! సంపాదించి భవదా ♦ జ్ఞ సంపాదనం ... మనో

[illegible] లసదింద్రియాశ్వగణ భా ♦ స్వత్స్వాఘసంకల్ప సం
స్థగితస్యందనమందుఁ బూన్చి విషయా ♦ స్థానంబులం జూపఁగా
పగఁ నాతండు వి[illegible] దలఁచునే ♦ తా నానిమాటాడునే ॥

వ॥ కావున దేవా! మేమిక నరిగి మా ప్రజ్ఞావిశేషంబుచే [illegible]
బులను [illegible] చేసి వివేకాధారంబు నీకుఁ గలిగింప
దము. మాశక్తి [illegible] కంతయుఁ గాక. [illegible]॥

క॥ ఈకరణిమహామోహుఁడ
నేకశతాబ్దములురాజ్య ♦ మేలఁగ జ్ఞానా
స్తోకుఁడగువివేకుని
ప్రాకలవర్గ మోహబద్ధుఁ ♦ [illegible]నసియించెన్॥

వ॥ ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు మహామోహుం[illegible] [illegible]
తెన్కుండై తనసేనానాయకులంబలు కలిపురుషుంగాంచి "[illegible]
మామాకార్యంబు లెట్లు జరుగుచున్నవి" యన[illegible]నిమ॥
దేవా వినుఁడు॥

సీ॥ జపతపస్స్వాధ్యాయ ♦ శౌచముఖ్యక్రియా
విధులెల్లనేలఁగ ♦ ద్రుంచినాను
ఫలమాబ్బనెడఁదప్పి ♦ తము లేదనుచుమానిన
విక్రయాదులనుగా ♦ వించినాను
అతిచిత్రమగువివా ♦ హంబులనుసగిల్చ
శ్రాద్ధములవలదని ♦ సాగినాను
ఎల్లజాతులవారి ♦ నేకస్థలినిగూర్చి
విందారగింపఁగా ♦ పించినాను

గీ॥ విగ్రహారాధనము విడి ♦ పించితెలఁ

గ్రొత్త [illegible] లొక్కొంటి ♦ గూర్చినాను
ఘన [illegible] గాపించి ♦ [illegible] నాను
ఘనమహామోహామియాయను ♦ గ్రహములగు॥

మహామోహుండు॥ కలిపురుషా ! మనమిప్పుడు ధర్మ [illegible] సమును చేయ [illegible] నయమునకుం బనిసంఘ [illegible] చెప్పుము

కవి॥ మహారాజరాజా ! ఏమిమనవి చేసెద. [illegible] యమునకొక్కనికిం బనిసాధ్యమగుటలేదు. [illegible] యమునింగూర్చి నియోగింపవలయు॥

సీ॥ [illegible] ♦ పాటించి [illegible]
గం [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
గనిర్వాయంగ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

గీ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
ఘనమహామోహామియాయను ♦ గ్రహములగు॥

క॥ స్వామి ! [illegible] తంబు గం [illegible]॥

సీ॥ [illegible] ♦ పిలుగాసిక ♦

భటసంఘములుపైని ♦ మెటికవిఱచుచు
మగనితోఁబవళింపఁ ♦ దగువేళగానక
కరణాలనేవేళ ♦ గపనిసెట్టు
మగనిఁగంటనుజూడఁ ♦ దగువేళగానక
జీవకోట్లనుజూచి ♦ చీదరించు
మగనితోవిహరింపఁ ♦ దగిమిక్కైయుద్యోగి
భరముపైపటపట ♦ బండ్లుగొఱుకు॥

సీ॥ నిన్నయేటికిశ్యామల ♦ యెడనుగుంది
కనమితినదుమనోరూఢిఁ ♦ గొనమతినను
పుటుకపాపిష్టిదనుచు వా ♦ పోవుచుండె
ఘనమహామోహాభిరాయను ♦ గ్రహాముపలన॥

మహా॥ బలే! బహుచమత్కారంబుగానున్నది. నీశక్తికినంతసింగ
తసి. తక్కినవారికాన్యాంబులెట్లున్నవి? అనినకామునంపిట్లనిరి
నాదేరిరాగము—ఆదితాళము.

కౌశలమునుగనుమా - నాశం ॥కౌ॥ కౌశికసుతుండటవా నిమేన - కాపవదాసునిగానుసరించితి ॥కౌ॥ తిలక్రిందుగ బహితపఃఫ లుసలిపిన - పలువేదాంతపు భాషలదెలిపిన - కలికినిగనుగొనినంత జనుడు విరాగమొందు సారమొందు డిందును ॥కౌ॥ కులమునెఱ కులగుపుష్పలుదిట్టిన వెలిబెట్టినచెక్కైపూపటుబట్టి - నవీనజ్ఞానితనన్ తనున్నసుఖాపముగను తామసమునెంచును ॥కౌ॥ కనుకున్న నాగిలింపకున్నను - కలసిమెలసిమాటాడకయున్నను - తాననుదిన జ్ఞాపకమురాగచెలి=తపముగట్టి తాపముట్టి తిరుగును ॥కౌ॥

సీ॥ నెత్తురుపముప్పలా ♦ నెలతకుచంబుల

బంగరుఁ[illegible]ల్లని ♦ ప[illegible]ట్టి[illegible]మూను
చాఁగకు బావిఁబూ ♦ యంగన పెనవి[illegible]
దొంత[illegible]ంటె [illegible]ంట ♦ తో[illegible]డ నుసి [illegible]-
బోకెలపోగైన ♦ పెలఁతుక మేనుబం
గారుతీఁగెయటంచుఁ ♦ గౌఁగిలించు
దుర్గంధమాంసమే ♦ దురతరావయవముల్
పావనంబనుచును ♦ పస్యసించు

గీ॥ వసుసవావులనన్నియు ♦ వదిలిపెట్టి
ఘనకులాచారవర్తనల్ ♦ గట్టిపెట్టి
గరితనురతంబె స్వర్గంబు ♦ గాఁచలంచు
నస్మదీయశరావళు ♦ లంటఁ[illegible]ఁగు॥

వ॥ దేవా నా బాణ[illegible]యోగ సుచలసనగు మత్సరయో[illegible] చిత్రముఁ వినుఁడు॥

గీ॥ తమకు లేక జనించిన ♦ తనయుఁ[illegible]
బూర్ణిమాచంద్రసుందర ♦ మూర్తి యైన
సురతకాలంబునందునా ♦ సూనుఁ జేర్చఁ
బండ్లుకొఱికిలి [illegible]వగు దం ♦ పతులవాని

వ॥ క్రోధుండిట్లనియె. దేవా ! నా చిత్రంబు వినుఁడు॥

చ॥ గురులను హుంకరించియటు ♦ గూలఁగఁద్రొక్కి సమస్తసస్యముల్
బిరబిర డాయవచ్చి మెలి ♦ పెట్టుచు మీసము [illegible]కి దూఁకి గు
ద్దురిమి శిరంబునూపి యిది ♦ గోయిక జూ [illegible]దనాదు పౌరుషం
బరయుమటంచు హింసకు ర ♦ యంబునఁ బొల్పు [illegible]సేనుఁబానుఁ గీ॥

చ॥ తవధనమెల్లఁ బోయినను ♦ దబ్బఁగ [illegible]
ధనములఁ గూలఁద్రోసి[illegible] ♦ దా[illegible]ముట[illegible]

నయముఁబంట్లుగొల్చుచు ♦ నాహుతిచాలనివహ్నిరీతినా
తనివులనాశనంబయిన ♦ దాఁకఁద్యజింపఁడుగ్రోధవగాత్మలోఁ॥

వ॥ అంతలోభుఁడిట్లనియె॥ దేవా. నేనాక్రమించిన లోభ నేమను
ష్యుఁడు॥

సీ॥ కడుదురుగాఁగడుపారఁ ♦ గూడుభుజింపఁడు
కన్నారనిద్దుర ♦ గాంచఁడెపుడు
పెద్దలుమాటాడఁ ♦ బెడచెవితోవినుఁ
గూర్చున్నచోటికి ♦ గొంపఁబోనడు
అర్థులుకనుపడ్డ ♦ నడునీటఁబోఁజూచుఁ
జిత్తంబునిలకడ ♦ సేయఁడెందు
దీర్ఘమాయాహార్తిఁ ♦ దెంపుసేయఁగలేఁడు
తనశాంతికోపలక్షే ♦ దంబుపెట్టు॥

గీ॥ నిన్నిమేటికినేబూన ♦ నెన్నియున్న
నపసబ్రహ్మాండకోటులు ♦ వచ్చిపడిన
నర్థమునకయిపాటున ♦ లాడుచుండు
నిటులొనర్చితిదేవనే ♦ నెల్లవారి॥

మదుఁడు॥ దేవా నాచమత్కారమును వినుఁడు॥

గీ॥ కన్నులున్ననెదటివానిఁ ♦ గాంచనీను
చెప్పుమాటలఁజెవులఁ ♦ జేరనీను
నోరుపెద్దదియున్నను ♦ నుడువనీను
మదుఁడనగునేసుమనుజుని ♦ మార్కొనంగ॥

మాత్సర్యుండిట్లనియె॥ దేవా నాకౌశలంబు వినుఁడు॥

మం॥ పగలులాభమొందుటగనికన్నులు ♦ వాయుపుల్లనేసింపఁజేవఁ

పసులను సుఖపసులుగాంచి సభోజన ♦ పానంబుల విసర్జించెదర్
పసిబిడ్డలను నితరుల యున్న తపసి ♦ కీసడెం పకానం జేసితిర్
చూపోపమితనపమను బీజంబును ♦ సుష్ఠుగ బ్రాహ్మణానాం టిఠీర్॥

మహా॥ నవ్వి, మహాత్మా ఎంతపని జేసితివి. మీరెందరునుదరే. మీచరి
త్రంబులతి విచిత్రంబులు. ఇంకెవ్వరేపనిని జేసెరి?

అబద్ధుండిట్లనియె॥ దేవా నేంజేసినపనివింటిరా?

సీ॥ ఒకనియోద్ధరితను ♦ మున్నుజూపంగగాని
నమ్మనమగ వాండు ♦ నాకెబ్బాంకి
యిమ్మటించుపెతన ♦ మెగవేసిగిగ్రించింగి
నమ్మునట్లు జేసి ♦ నానుసధను॥

మంఘుండిట్లనియె॥

సీ॥ తినుటకు లేకున్నం ♦ దీర్ఘైనమీసాల
సంపెం నూనెంబో ♦ సంగంపసి
సుదిభక్తి లేకున్న ♦ మంచిసుద్రాక్షతా
వళీమునూనముంద్రి ♦ ప్పంగిం+పి
సంధ్యవాన్వే యున్న ♦ పనిసనిఘూతిపెం
జెలనోచిఘానత్తుక ♦ గలుగంగం జేసి
పాట్టలోనక్షరం ♦ బులు లేక యున్నం దీ
ప్పలునిర్పంబుంకిర ♦ పుణ్యముం జేసిం॥

సీ॥ యెవ్వరేమంత్రమాయనుభయం ♦ గింపి లేక
పలువిధాల బహాయులం ♦ బలుకం జేసి
వాచకార్యాలబీసపుల ♦ నైచిగాం
దేవమునుంగంటినాష్ఠిం ♦ దెలుప్పగాం

గీ॥ పూజ్యుఁడనటంచు ననునెల్ల ♦ భూమిపతులు
వెలయు నాసనములపైని ♦ విష్టఁ జేసి
చరణధూళి శిరంబున ♦ సంగ్రహించి
పొగడిరని చెప్పుచుండు నేఁ ♦ బూనజనుఁడు॥

వ॥ దేవా నేనాక్రమించిన పురుషుండు తనభార్యతో నేకాంతంబుగఁ జెప్పు మాటలవింటిరా ? ॥

హిందుస్తానితోడి—ఆదితాళం.

మనకేమేయిక మనకేమేయిక - మనకేమేయో - మగువా కలవైన ॥మ॥ అబ్బాయి పెండ్లిలోన - నారువందలార్జించితి - సుబ్బయ్యకు బడాయిల్ జెప్పి డబ్బువందిగా జేసితి ॥మ॥ ॥౧॥ భూతవైద్యం పేరు జెప్పి జొంకివందగా జేసితి - నాతనియింట్లో సాక్ష్యం జెప్పి వైదునం దల్గా జేసితి ॥మ॥ ॥౨॥ యాగము జేసినయపుడె యాకువేల్ మిగిలించినాను - బాగుగా గూర్చితి డబ్బు బ్రహ్మసత్రం బెట్టినపుడె ॥మ॥ ॥3॥ జాతకములు వ్రాసికొంత సంగ్రహంబు జేసినాను - భూతిజుంచియిడిన డబ్బు భూస్థాపము జేసినాను ॥మ॥ ॥౪॥ మటిపటాటోపంబుజూచి మంచి బ్రాహ్మణుడవన్నారు - గుటిమీఁగరుద్రాక్షల్ జూచి గురుమూర్తియని పొగడినారు ॥మ॥ ॥౫॥ ధనంబు గూర్చుటకు నేనెన్నో దంభములను వేసినాను - జనంబులకు బ్రహ్మావతారమని - మనంబు నమ్మగ జేసినాను ॥మ॥ ॥౬॥

అహంకారుండిట్లనియె॥ దేవా ! నాకు వశుంపుగాని ప్రాణియొకండును లేఁడు -నేనుసోకినమాత్రముననే ప్రతిజనుఁడు నిట్టుబ్బుచుండును॥

ఉ॥ పలుగుటిలోన నన్ను నెళ ♦ బాసనమేల్ బిరుదొందినాను స

తత్కులమునఁబుట్టి దాతయని ♦ [illegible] ప్రసిద్ధి [illegible] గాంచినా [illegible]
[illegible] లఁగనినాను మిత్రులను ♦ దా [illegible] నినాఁ [illegible]
వ [illegible] మోక్ష [illegible] ♦ [illegible] ॥

పై జెప్పినట్లని [illegible] మహారాజా ! [illegible]
న్నెన్నో [illegible] లు [illegible] ॥

సీ॥ ఆత్మ [illegible] ♦ [illegible]
తొ [illegible] ♦ [illegible]
తం [illegible] కోమసుల ను ♦ [illegible]
ముఖబంధ [illegible] ♦ [illegible]
నా [illegible] ♦ ధా [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
ప్రాణమిత్రులను దీ ♦ [illegible]
చిత్రచిత్ర [illegible] ♦ [illegible] ॥

గీ॥ కలిగినంతభుజించి సు ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
యుం [illegible] ♦ [illegible]
మతము [illegible] జేసితి ♦ [illegible] ॥

మహామోహ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] వి. [illegible] యుష్మ [illegible] ॥

వ॥ అప్పు [illegible] చార్వాక కాపాలిక దిగంబర [illegible]
ఖాంతాదిమతనాయకుల [illegible] గాంచి దేవా ! [illegible]
ప్రజలెసంగ [illegible] న ట్లు, వా [illegible] మతభాగము [illegible]
సమతమును స్థాపించుట [illegible] యుపాయము [illegible]

లము. అవియసంఖ్యాకంబులు పరస్పరభిన్నంబులు గావున సం
క్షేపంబుగాఁ జెప్పినము. చిత్తగింపుఁడు॥

గీ॥ ఒకనిమాటనుకొండొప్ప ♦ కుంపనాటుల
పాలువిషములు దొంగనముల ♦ బాముఁగొలిపి
కొప్పుకొంగుల గెలుపుగఁ ♦ దీసినాము
తగనిపేరు బిరుదాంకులఁ ♦ బడసినాము॥

వ॥ ఇంతయేల, మహారాజ్యంబునఁగలవైభవమంతయునఁగలదే? వినుఁడు

ఉ॥ రాముని రాజ్యమంతయును ♦ రాత్రుల బాధలుగల్గుచోపము
గ్రామయుధిష్ఠిరుండు వనకేఁ ♦ దమ్ముల యిఱపాలిపనట్టి లోపమో
భూమిని తల్లేశ్వరా ' లనుకు ♦ పూనిన రాజ్యమునందునుం గోపము
గ్రామియుదేకమి మాపుహాలకు ♦ మెప్పా సంజెల్లుగవి ప్రభాగ్యమై॥

వ॥ ఇట్లు సౌఖ్యోత్కృష్టంబుల నుగ్గడించుచు రాజ్యవృత్తుండై యుండనం
తనొక్కనాఁడు॥

ఉ॥ మోహనిబద్ధపాశములఁ ♦ బూనఁగమాయయువచ్చుమంచమై
సాహసవృత్తిఁ జెల్లగను ♦ స్మారకమించుక నైనలేక తా
సాహసమంతయుం డెఱ్ఱెనిలఁ ♦ జచ్చిననాని క్రియఁ విపేకుఁడే
యూహయు లేక నిద్రఁగొని ♦ యుండెను గర్మము నొందవశ్యమై॥

ఇట్లు బహుకాలంబరిగినపిమ్మట॥

మం.జరి॥ వికటంబైన తపోనిద్ర చెందిన వి ♦ వేకున కాస్వప్నములో
సుప్తుండై యున్నను నొకసిద్ధుఁడుగన్పడి ♦ శుభవాక్యములనిట్లనియె॥

సురటరాగము—ఆదితాళము.

వివేకమహారాజా యికనిద్రవిడిచి వేగరమ్మా - చాలతపసా
యనుటెమ్మా - మోహాని నెడబాపుము పామ్మా ॥వివే॥ ॥౧॥ వికా

ములఁ దంచి క్రమ్మరన్వయుం - ప్రకాశునకుఁ బ్రకాశము నొసంగునను ॥౨॥ కమలహితుఁడుఁగో కనుమేలో కాలిపెడి - క్రమమున నాత్మని గనుఁగొనఁ జేయుము ॥3॥ విక్షేపావృతి విధమొడ బాపిన - నీకుణము నా త్మ ముదన నెఱుఁగుము॥

వ॥ ఇట్లు తెలుపఁగా నాగానీకసంగు నిద్రమేల్కాంచి స్వప్నంబున కృష్ణ రుఁ డంది పాశంబులం దివిచి చెదరిన బలంబుల సమకూర్చుకొని పెనుశ్రీ యొడ తన్ భార్యాసుతా మూర్తి చేవెతో రహస్యంబుగా నిట్లనియె॥

భైరవి--రూపకము.

వినవే వనితామణి ॥విన॥ చెనటులు నతిక్రూరులు వారు- కీడు చేయుచున్న పాపకార్యము ॥౧॥ పరమేశుఁడు జగదీశుఁడు - పరిపసుచిదానంద మయుఁడు-పరమాత్ముఁడు కారణుఁడగు - ప్రభువిట్టల వెలుగుచుండు- సా గసహంకారాదులు - బట్టి పాశశతములచే - గరిమిబిగియుఁగట్టి నుదెంత జేసిరమో ॥వినవే॥

వ॥ అట్టివారి సత్ప్రవృత్తియు, మాతాతగారి దురవస్థయుఁ గూడ [illegible] గ్రంబుగాఁ దెటుపరచెద, వినుము॥

గీ॥ కారణంబుల కెల్లను ♦ గారణుండు
సకల తేజంబులకును దే ♦ జస్స్వరూపుఁ
డట్టిఁ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

గీ॥ కలఁడు [illegible] ♦ గారణుండు
కలఁడు [illegible] ♦ గాని [illegible]
తెంత [illegible] ♦ [illegible]
తన్మయుఁడు సుమ్మి నాదు పి ♦ తామహుండు॥

గీ॥ ఏదిబలుకుచూచున్న నే ♦ దేదివిన్న
నేన లేదన్న నతనిచే ♦ నెఱుఁగవలయు
తెలియనాతనికిఁ కను నే ♦ దియును లేదు
తన్మయుఁడను సుమ్ము నాదు పి ♦ తామహుండ॥

గీ॥ కాఁడు దేహేంద్రియముల హం ♦ కారచిత్త
బుద్ధిప్రాణంబులును భూత ♦ ములును గాఁడు
అన్నిటికి దూరమైన సాక్షి ♦ యైనవాఁడు
తన్మయుఁడను సుమ్ము నాదు పి ♦ తామహుండ॥

చ॥ కనుఁగొనఁడే పితిజ్జలము ♦ కంటెను వేఱుగ నుండకున్న వే
రనుచుఁ బ్రసిద్ధి నొందుగతి ♦ నాత్మనికంటెను భిన్నమైయ చే
తన, జడమయ్యు వానివశ ♦ తఁ బహుశక్తులఁగాంచి యొప్పుత్రి
గుణనిధిమాయయాత్మనికిఁ ♦ గూర్చెను బంధము జీవనామమున్

గీ॥ పాణిపాదంబులును లేవు ♦ పనులు సేయు
కన్నులును శ్రోత్రములు లేవు ♦ కనును వినును
చావుపుట్టుకలును లేవు ♦ చచ్చుఁ బుట్టు
దేవుఁడయ్యు నవిద్యచేఁ ♦ జీవుఁడగుచు॥

వ॥ మఱియు నాజీవుండు కామక్రోధాది సహవాసముచే నిట్లు
కొనుచున్నాఁడు॥

సీ॥ కొడుకుపిల్లిద్దఱుఁ బంచు ♦ కొ... బాలవిభూతిమి
చెఱిపదియకరముల్ ♦ జేర్పవలయు
బలముగాలంచముల్ ♦ బట్టినాభార్యకు
బంగారుజడ నేసు ♦ పఱుపవలయు
పొరిగింటియజమానుఁ ♦ బొఁదోలియాచోట

మేలైనమేడ ని ♦ ర్మింపవలయు

న[illegible]యా ♦ యర్థంబుమిగిలించి

కుదురైనపనిముట్లు ♦ గూర్పవలయు

గీ॥ వసుచుఱయోచనసేయుము [illegible] ♦ [illegible]

దుర్మనఃకామములెల్ల ♦ తో[illegible]

తనచిదానంద[illegible] ♦ తా[illegible]

చెడుగుణములమాసితలపోయు ♦ [illegible]॥

వ॥ అని[illegible] యుల్ల[illegible], సూర్య[illegible]ంధకారము లేనట్లు పరమేశ్వరు[illegible], [illegible] ని బంధము[illegible] [illegible]

అని[illegible] - ఓసీ ముద్దురాలా! నేను చెప్పినదానికి [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ప్రతిబింబము మాత్రము[illegible] భేదదృష్టి నుండుటం జేసి జీవుం[illegible], [illegible] పరమేశ్వరాంశభూ[illegible] [illegible] పరమేశ్వరుండేయగును. మఱియు—

[illegible] ♦ [illegible] యున్న

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

మాయ[illegible]మాత్రము ♦ [illegible] భేదం[illegible]॥

కర్నాటరాగము - ఆదితాళము.

[illegible]

[illegible]

వీరునాపుత్రులు - వీరునాభ్రాతలని ॥౨॥ సు ... నేర్చితి - ధనములా
... - ననుచువచించు నహంకారంబుచే ॥3॥

కం॥ అనువొందమనఃకల్పన
కనుకూలునిజేసియాత్మ ♦ నామాయా కా
మినియీచందంబున బ
ద్ధునిజేసెస్వయంప్రకాశు ♦ దుష్టత్వమునన్॥

ఉత్సాహ॥ కానకామహాత్మునిర్వి ♦ కారుఁబాశబంధముల్
పూనకధికసులభముగను ♦ బోవునట్లుపాయముల్
మానసంబునందునేఁడు ♦ మనముపూనఁగావలెన్
బూనిదూదియెగురఁగాలి ♦ వాల్కి ప్రాణనాయకీ॥

వ॥ అనిపలికివివేకుండు బంధుమిత్రాదులరావించివారితోనిట్లనియె॥

సీ॥ హితులారఘనబంధ ♦ తతులుయింతఁగాఁడీసు
జీవునిసుఖినంతుఁ ♦ జేయవలయు
దానికిమొదటిసా ♦ ధనముమనోవిభు
మనపక్షమునఁ ... ♦ కొనఁగవలయు
జనకునిమనవైపు ♦ గననీనియామోహు
సకుటుంబముగనింకఁ ♦ జంపవలయు
వైరాగ్యుఁబంపిమ ♦ నోరాజునరికట్టి
యొసుజోలినెత్తినీ ♦ కుంపవలయు॥

గీ॥ శాంతిశ్రద్ధ ... ♦ త్కాంతఁబెట్టి
కోరినాసంగమమునకుఁ ♦ గూర్పవలయు
మతికడలకుంపవలయుఁదా ♦ మసములేక
మోక్షపుష్టిబుట్టవలయుఁగు ♦ మారుఁడొకఁడు॥

కం॥ సాంద్రానందాకృతినా బ్రహ్మ ♦ సందర్శించుచును పుట్టి
మందుగ వశీ సమిడఁ బసబంధ ♦ మ్ములనావలఁ బోనెట్టి
యరయఁగ బుద్బుదమంబురాశియం ♦ దైక్యమైనగతిదోపక్
బరుపడి జీవుఁడు మాయను దగునా ♦ పరమేశ్వరుఁడై యొప్పున్॥

వ॥ మిత్రులారా ! జీవుడు పరమేశ్వరునిలో నైక్యమగునపుడు మనకం దరికిఁగూడఁ బరమేశ్వరసాయుజ్యము గలుగును మహాత్ములకుపకార ము సేయుట పరమధర్మము మనయధర్మరాజ్యమునకై మహామో హునకు మనధర్మునిచే రాయబారమంపెద. మీరు మహామోహు నిదుర్బోధల వినకుండునట్లు హి... ఫజేసి ప్రజలను మనకనుకూలము గాఁ జేయుఁడు అని పల్కి శాంతిశ్రద్ధావిష్ణుభక్తులను బోధార్థమంపి ధర్మునింబిలిచి ఓయీ ! ధర్మా ! నీవా మహామోహునితో నిట్లు చెప్పుము॥

సీ॥ అన్నదమ్ములు వెఱపమ్ము గజమ్మున ♦ యసఖ్యాతియగునంచు మొ
అన్నకు సగపాలి సిరాజ్యమ్మున ♦ హాయిగా బ్రమకుము నీవు
ఒకనిసొత్తువేరొకఁడపహరించుట ♦ యొప్పిదంబుగాదని యవ
సకలవిధములవివేకుఁడు నీవు కు ♦ శలమూగోరినాడనుండు॥

వ॥ ఇట్లు దెలిపి యొకయుత్తరంబుఁ గూడ వ్రాసియిచ్చిన నాధర్ముం డు దానిం గొనిచని మహామోహునిసభాభవనమునకు దరిజేరి యుత్తరమొసంగ మహామోహుండిట్లు పలుకఁదొడంగె॥

శ్రీరస్తు. శ్రీమదఖండ బ్రహ్మాండమండల మండనాయమాన నవఖండమండిత మహీమండలాఖండలుండగు నిరంజన మహామో హునకు — భవదగ్రజుండగు వివేకమహారాజు శాంతిగ్రామనుండి వ్రాయునుదంతము — ఉభయకుశలోపరి.

అస్మత్పుత్రాదికలత్రంబును [illegible] నింపాటుగా [illegible]
న్నులారి సంతసించితి [illegible] నగలచే [illegible]
బుగడిపితిరి, ఇప్పుడిమాకింకనేమియు [illegible] నాయుర్ధా [illegible]
సంగెము. ఇదేయ సేకాశీర్వచనములు.

మం॥ ఉసియుత్తరిము [illegible] మోహాన్నృప్త [illegible] హారంబు చె [illegible]
కె నకనసలనవస్నలుత్రాలగిభటల [illegible] నిష్ఠ [illegible]

కం॥ ఓవిభూ! వినేకాదెస్త్రు
త్రాణము [illegible] తారాజ్య [illegible]
జేమోహమె [illegible]
మహిమా! [illegible] యూహా [illegible]॥

వ॥ ఓరా! [illegible] గద్య [illegible] జేయుచున్నదే! [illegible]
యాత్రలనే [illegible] ఇప్పుడు [illegible] రాజ్య [illegible]
రాజ్యము [illegible] రాజనా [illegible]
ఆహా! ద్వాదశ [illegible] రాజ్య [illegible]
పుత్రుల [illegible] ఇంక [illegible]
బుద్ధ్రాయక [illegible] అంత [illegible]
యీయయ [illegible] దెచ్చిన [illegible] కారాగృహంబున [illegible]
అనియిట్లుచేయించిన [illegible], [illegible]
శాంతిశ్రద్ధా [illegible] చింత [illegible] మహామహా [illegible]
వహులు తిమి [illegible]॥

కేదారగౌళ రాగము—ఆదితాళము.

దేవా మామవనిశివనిరా [illegible] ॥దేవా॥ ॥౧॥ [illegible]
కటిబుట్టను - కావగదవె నమ్మ్రు భయము దీరిచి - [illegible]

కనుక్కొన్నప్పుడుగా . పొడుచుంటి జేసిన్నని చింతన్నప్పు ॥దేవా॥ ॥౨॥ మనం
దువ లసిల్లను విరాతం - (క)ర్మానుసారమునగ్ని కొనివైరా - గ్యమందు
గల దాక్షిణ్యకీర్తి గలవాని యును - బాధ జేయుయుక్తమున చుంచుపట ॥దేవా॥
॥౩॥ అనతశాంతిమయుసౌత్రశ్రద్ధయుకుని వ - తాల్గొంతాని వివేకచింతాగలు
పగ - సంతోషయాహుషు పన్మూలను (బ - హ్మా)నందమునకు నకు బు
ట్టునట ॥దేవా॥ ॥౪॥ తనోవన... ప్రాతిన నాయన - కైకొనిసపికా
బంధగుణాన్మాపి . నే ...ప్రాప్తప్రమేవుల - యుక్తియనువారలకి
ష్టంబగునట ॥దేవా॥

వ॥ దేవా ! వటుతన్ను వివేకము బుగలదు. విష్ణుభక్తియను మహాప్రశ్న
నముగల తోనియుప్రునగిని. ఆమెశక్తి సదనరికే నడచెప్పుచు
షు..భిన్నము కేసినాను అయినను నిష్ప్రయోజనం ...
గూడి రవ ...మునగానందము మదవించుచున్నది. ... గలకాను
... నేమముమొనుగంట్లపని జాదంలకొన్నను, దేవావాగే
మిచేసెదరో ? ॥

వివేకుడు॥ ఆహా ! ఇదియంతయును వినుడుసుప్రోత్సాహము వినికొనక యుం
వాయున్నది, మనమునకు ... యుంచి ... చేసు, వలెను॥

చ॥ ధనమొకకోటియున్న నాయ ♦ సంతోషధా వెలుస్న సమరంబు
తున నానువిన్యలున్న సధి ♦ కంబగుక్షేత్రము లన్ని యుంచినం
దననపిచానంచు నిర ♦ తంబును బొందలాప పొగును
యునినంతోనానిగాని వెపు ♦ మైనను శాంతిని బొంద నేర్చునే ?

వ॥ ఇట్లుంచుట మానవులకు మాత్రమే కాదు, దేవతలకు గూడని ట్లు॥

సీ॥ విధికిసృష్టిక్రియలయందు ♦ విసుకు లేదు
తనివిదీరగానెవమకౌగి లిం ♦ తలను శివుడు

శౌరిలక్ష్మీకళంకృతి ♦ సలుపుచుండు
నింద్రియోపశమము...ల్లు ♦ ...పులకు॥

వ॥ కావున శాంతకీభయంపడవలదు, విష్ణుభక్తితో ...లెయుటచే సాత్వికశ్రద్ధబహుళసమర్థురాలని తోచుచున్నది, ఇప్పుడొక యుపాయముచే వారుముగ్గురును మడియగలరు, వినుము॥

మంజరి॥ చతురసాత్వికశ్రద్ధసహాయైకొన ♦ శాంతిదిగులునగ్రహించుక్
అతులితమైనసఖవిరహముచే ♦ నాయమోనియునహించుక్
అందుచేతదొంగముచిరికినగజ ♦ మట్టునిచెరపడుదాను
గుందుచురాజ్యంబునపాలిమ్మని ♦ కోరకయుప్పమమాను
ఆశ్రద్ధనుమారియించగమనమి ♦ భ్యాస్ప్రష్టియెబలుజాణ
విశ్రాంతినిగోనుమనాస్తికతా ♦ బిరుదొందుస్వైరిణా॥

వ॥ అంత॥

జంఝూటిరాగము—జంపెతాళము.

నాస్తికత వచ్చెనంత సాధుజేరగ ॥పల్ల॥ నాస్తికసౌందర్యమెం
తో-నయముమీరగ ॥నాస్తి॥ ॥౧॥ ...
మెచ్చించుచు ? ఎక్కిరించుచు - బలు - దిక్కరించుచు ॥నాస్తి॥
॥౨॥ మఱిమఱినగుచు - బిలుబిలుజనుచు - కొంటెగోలలాడుచు - కొఱ
కొఱలాడుచు - విభు నఱిముఱిచేయుచు ॥నాస్తి॥

వ॥ ఇట్లువచ్చుచున్నయామెనుజూచి మహామోహుండను సభ నీవిలా సంబాశ్చర్యంబుగానున్నది. నీకన్నులెట్లుజ్ఞానుండు నేలనో చెప్పుము॥

నాస్తికత॥ దేవా ! నాకునిద్రవచ్చుచున్నది, సలసల, ఒకపనిగనితో సంసారంబౌనన్నునువిడలకుసనీపను తెల్లవారులు గ్ర

లేక మనికి వాళ్లు వచ్చునా యంతకు, నాకో కాముఁడు, క్రోధుఁడు, లోభుఁడు, ఆప్తులై నిమిషమును సమగలే, ఇంతయేల, మనసులములో నాకును మిగులఁ బ్రకాశించువాఁడెవఁడు? గర్భస్థజరాయుజాండజములకూడ నా చిన్న ముష్టిలో మాఁగుడు, ఈ పెద్దదయ్యములు నాచిన్న భూతిమును ... కనన్నెప్పుడును బ్రతుకనియవు, తమమురిమ్మ్రస్సృప్పు మరాకుంకు విరాకుఁగోపము ఈశ్రద్ధకెట్లోర్చెద, అని మహామోహుని గౌఁగిలించుకొని నతించెనని యె॥

మహా! నిన్నుఁ గౌఁగిలించుటను నా ◆ వార్ధక్యమీ వేళఁ జా
మహా! వెన్నను నచ్చె నింద్రియముల ◆ త్యాగ ... దెసం
మహాకు ... మే ◆ రతి విహారియాటాడెనా
మహామోయుం బగుక్రొ ... జన్మసమ స ◆ న్మానించితౌ కోమలీ॥

కాపాలిక॥ దేవి! వినుము, మనశత్రుకోటిలోనుండు నా శ్రద్ధాపితయిప్పుడు మనరాజ్యభంగమునకు కారకురాలుగానున్నది, దానిం బట్టి యీడ్చుకొని రాఁగలవా?

త॥ మహాప్రభూ! మహాప్రసాదము, వాములఁదినెడి స్వాములకుఁ బచ్చిగడ్డి ఫలాహారమా, అనునట్లు నాకాపెయెంత? విపేసిస్తైనను దేఁగిలను॥

మహామోహుఁడు॥ దేవీ! ఎట్టిమాయోపాయంబులచే నాపెను దెచ్చెదవో చెప్పుము?॥

దేవా వినుఁడు. అశ్రద్ధగోళకుల చెంతఁజేరి మోక్షమున్నదనియు, యజ్ఞాగులఁజేయుట వలనఁ ... యనియు, శాస్త్రపురాణాదులు ప్రమాణంబులనియు, నేను బోధించుచుందును. అట్టి

యామునకు గట్టి తెచ్చి ప్రాభ్రమారోపెటిన. మరియు నామమును
తులసిమాలికలు ధరించుటకు లోకులకు నీవు జేసెడి బోధనము..||

సీ|| ధర్మశాస్త్రకర్తా ♦ ధర్మముల చెప్పి
మోహింపజేసెదవు ♦ మొదలెలేదు
శ్రుతిమార్గమునలెక్క ♦ స్మృతిజేయువాలదు
సాంఖ్యముం జెప్పి శాస్త్రములు బుక్కు
జన్మంబులను జేయ ♦ స్వర్గంబు మిటుమున్న
నయమార్గమునను బు ♦ న్యాయము వాక్య
నాయుజ్యమనుమాట ♦ సర్వేశ్వరుత్వము స
దాచారమును శుద్ధ ♦ దనుటకల్ల||

గీ|| యన్నియును వట్టివేయని ♦ యరసి తెల్పి
నెత్తిం బెగొట్టి శ్రద్ధను ♦ నేను తెచ్చి
గమనమావసియుగదాసు ♦ రాలిజేతు
విష్ణుభక్తినయినగాని ♦ వెలవు లేక||

వ|| ఇట్లుపలికి యానాస్తికతయతి ఘోరమాఘంబుపనెడలి సమయం
బు వేచి||

మంజరి|| అప్పుడు సాత్త్వికశ్రద్ధను గైకొని ♦ యానాస్తికతాదేవి
కపటంబునబిగియంగగట్టి యెట్లు ♦ గదలనీక [illegible]
పనులజలమ్ములు కాల్వలుగట్టిగ ♦ నాసిలి [illegible]
కనులుమూసియతివేగముతో నా ♦ [illegible]
అతిశాంత్రంబున విష్ణుభక్తిని ♦ ధ్యానదృష్టి [illegible]
శ్రీకిందాశ్రద్ధను బారమైచ్చింబలు ♦ [illegible]||

వ|| అంతనా విష్ణుభక్తి నుహాదేవి [illegible]

కాపాడి వంతగుందునా ధైర్యంబుఁగలిపి శ్రద్ధతో నిట్లనియె॥

కం॥ తులువమహామోహుని సే
నలగెలుపుమటంచుఁజెప్ప ♦ నామాటగ నీ
పలుకడగాండ్లం దెలుపుము
చెలువముగవివేకుచెంతఁ ♦ జేరుము శ్రద్ధా॥

వ॥ అని తెలిపి విష్ణుభక్తి పంపగా నా శ్రద్ధ వివేకునింజేరి నమస్కరించి యిట్లనియె॥

నీలాంబరిరాగము--ఆటతాళము.

మనవివినుమా - మక్షీణయగనుమా ॥మనవి॥ ॥౧॥ దినకరతేజమా దినమునకు బ్రతికె - కనుగొంటిమిఅలమి - మ్మనఘచారిత్రా ॥౨॥ కడుకష్టయానాస్తి - కతనన్నుబట్టిన - కడగాంక్లిన్నని తెల్ప - గానేవచ్చిరా ॥మనవి॥ ॥౩॥ వెనుకగావచ్చినా కనులుమూసితన్ను - కొనిపోయెచంకన గొని భూమిగమాణా ॥౪॥ అపుడువిష్ణుభక్తి యార్తనాదముఁవిని - కృపచేఁ నిక్షేపించి-గీటడచెదాని ॥మనవి॥ ॥౫॥ తెప్పరించుకొని-యప్పుడానాస్తికత-తప్పించుకొనిపోయె-తనరాజుకడకు ॥మన॥

వ॥ దేవా, ఆవిష్ణుభక్తి యెట్లకో నా ప్రాణములు నిలిపి, తమసన్నిధానంబునకుఁ బంపినది, ఇకనాలస్యము చేయక మహామోహాదులఁ దెగటార్పవలయునని తమతోఁ జెప్పుమని యాజ్ఞయిచ్చెను.

కం॥ అని యిటులశ్రద్ధ పల్కు
వినియచ్చెరువంది యావి ♦ వేకుఁడువేగన్
దనపరిజనములతో ని
ట్లనియెన్ నయయుక్తిసంగ ♦ తాలాపములన్॥

వ॥ వింటిరే? అస్సురాత్ముండు మనమంపిన ధర్ముని బంధించుటయే

గాక శ్రద్ధనుగూడఁ జంపింప యత్నించెఁగదా ! ఇంతియేగాక॥

మంజరి॥ జనకునితిమవశేషముగఁ గైకొనిమముఁ ♦ గనసీకుండఁజేసినలనాఁ
మనకు నిలుచుటకుఁ జోటీయక యా ♦ త్మసుగ్రీవమునలిపినయతనాఁ
పసుని బాధనొప్పుటకు జగతిమన ♦ పాల్గొనుటకునీసేతాఁ
మతివారిలఁ దెగటార్చవలయునిక ♦ మ్మహిన్నృపధర్మముగాసఁ॥

గీ॥ కౌరవుల నెల్లఁ జంపి సం ♦ గ్రామమునను
వసుధ నేలంగ లేదెయా ♦ పాండుసుతులు
బంధువులఁ జంపుటెల్లఁ ♦ బాపమని రె
పాటితగ్గెనె నరకకూ ♦ పమునఁ బడిరె॥

వ॥ అనిపలికి ముఖ్యమంత్రియు ననుపమాన సకలవిద్యావిలాసుండును, సమస్తవస్తుగతి గుణదోషవిచారణా కుశాగ్రబుద్ధియునగు వస్తువిచారునితో నిట్లనియె॥

తోడిరాగము—రూపకము.

ఓవస్తువిచారా వినుమిది ॥మోవస్తు॥ ॥౧॥ [illegible]ము రిపుల - [illegible]సాధించెడి-యా[illegible]ప్రయ[illegible]-[illegible]ప్రదల్పు ॥మోవస్తు॥
॥౨॥ అతిబలులుమహామోహాదులు - సతిని[illegible]సుజ్ఞానులు - ప్రనమించినయోధవరులు - క్షితినెల్లను - ఎరిగెలచెను - ధృతియుండను నెటులగెలుతు ॥మోవస్తు॥

వ॥ అనిన వస్తువిచారుండిట్లనియె. దేవా ! మనకిప్పుడు శత్రువిధ యవశ్యకర్తవ్యంబు. విష్ణుభక్తి మహాదేవియు, [illegible] నతిత్వరపడగదా, వారివారికి, మనవారికింగల [illegible]బులు గూడ నుడివెదవినుఁడు. వారిలో సత్యాదులగు క్రోధ, మద, మత్సర, పారుష్యులను మన క్షమాదేవి [illegible]ను, మహా

రథుండగు లోభుని మన సంతోషుఁడు దెగటార్చును. అతిరథ శ్రేష్ఠుఁడగు మహామోహుని దముఁడును, అర్ధరథుండయ్యును నతిమాయికుండగు కాముని నేనును గెలువవలయును. అందరొకయెత్తు కాముండొకయెత్తు. అట్లుగెలుచుట దుస్తరమైనను మనయిలువేల్పగు విష్ణుభక్తి మహాప్రసాదముచే మనకార్యము గట్టెక్కఁగలదు. కాముని చాకచక్యము వినుఁడు॥

కం॥ చందురుఁడుండీ గెలుపు మి
లిందంబులు చల్లగాలి ♦ [illegible]
సుందరమగు వెలదులు పూ
బ్బందము ఖులమూపుబాణ ♦ మేమనవచ్చున్॥

మఱియు॥

గీ॥ ధనువు చెఱుకు తుంట ♦ తగు తుమ్మెదలు నారి
పూలు శరములు చంద్రు ♦ ముండు నేస్త
తనకు మేను లేక ♦ తఁను గెల్చు జగముల
నెట్టివాఁడు గెల్చు ♦ స్త్రీవాని॥

వ॥ వాని నొక యుపాయముచే గెలువవలెను. వానికి స్త్రీలే ప్రధానాస్త్రములు, ఆ బాణములఁ దప్పించుకొనిన చో నతని సులభముగా గెలువందగు గాన సతులంబాగ్రయించిన ... నేనిట్లు బోధించెదను. ఓరీ పురుషుఁడా వినుము॥

మంజరి॥ నెత్తురుగంటలు మాంసపుదిబ్బలు ♦ నెలఁతుక బొకెలప్రోవు
నిత్తెము నగఁ బంధస్థానము ... ♦ నీకు సహ్యమగుతావు
నీలో నతిలోనున్నదిరయుకి కట్టె ♦ నిర్మలమగు ... ము
చాలఁ గసిరి వేయుటయని దెలిపిగ ♦ సంచయ ... ము

అనుచువిచారణగలిగినెలతపై ♦ యాభ్రాంతినిరసించి
మనసిజుఁడగుకామునిబలిమాన్చెద ♦ మహితబోధదేలించి॥

వ॥ అనిపలుక క్షమాదేవి యిట్లనియె॥

పూరికళ్యాణి--రూపకము.

క్రోధముదమియింతును - ఆ - క్రోధమువదలింతును - సాధుజనులస్త్రీయులను - బాధించెడిపలుగాకిని ॥క్రోధ॥ ॥౧॥ మతికనుబామముడిబెట్టగి . చిటుకనగిరులుజూపంతును - దరికిసహ్టిటుకురాగ దాసోహంబనియనుచు ॥క్రో॥ ॥౨॥ కటుకునకత్తివెలుకననుగ్రహాపాత్రులనువెలిపడ-చెలువుబ్రతిష్ఠట్టగనా-శీకాన్వదంబసిన గడద ॥క్రో॥

గీ॥ మాంసపాపహింసలు ♦ మత్సరుండును
క్రోధమంచితఘనముల ♦ గూలిచెదను
రసనజాతంబునజీకగ ♦ యపునుకల
శాఖలునునాశిహస్తమైన ♦ చంపిమునను॥

వ॥ సంతోషించి యిట్లనియె - దేవా, నేనాలోభుని జయించుటకై లో
భావిష్టునకుఁజేయు నుపదేశంబు వినుఁడు॥

శా॥ ఖేదాధిక్యంబునుబూనరా కలిగినం ♦ తేచాలురా నీవిపో
లేదా ? చేతికిచ్చునర్థములుజా ♦ లందేల్చి, వద్దన్నరా
లేదా ? యప్పటిసనగొప్పతనమా ? ♦ లీలంజనంబట్టఁగా
గాదా ? శక్తుఁడవౌదె ? యన్నిటినిగ ♦ ర్మంబేయుచుంగానగా
శాధర్మంబెకలింపుమున్నదియెఱని ♦ సంతుష్టునింజేయురా॥

సీ॥ చాలునీపట్టికి ♦ వేళనీయన్నంబు
చాలఁగాబ్రతుకగ ♦ పాలుఁడిదును
కొల్లగానార్జించి ♦ యెల్లవారలుధనం

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మానందాభ్యుదయము.

బెల్లఁగొంపోవంగ ♦ నెఱఁగినారె
బాంచయుండెడిదాక ♦ శింధువారఁగనీక
పెంచుదేసియునఁగుఁగర్మ ♦ మెంచుఁజనిన
స్వప్నంబుగూర్చుట ♦ కష్టంబుదార్చుట
కష్టంబుదాపని ♦ కష్టమేల్ల॥

గీ॥ కోరకున్ననురానున్నఁ ♦ గూడివచ్చు
బోవనుంశినదాఁచిన ♦ బోనెపోవు
నచునె తిఁగిప్రమోదంబు ♦ నంను మోరి
యాశవిడువుముగోరెసా ♦ ఖ్యంబుదారి॥

సీ॥ మిత్రిబెబ్బులినీదు ♦ మెదడువింగొనరింపఁ
గారాషమన్నది ♦ కదలనీదు
కదియవచ్చెను బెద్ద ♦ మూటిమిమొనిలినోటి
తెలిచివాలుమ్మనియొక్క ♦ పరిగబ్రమింగెను
నిత్తెంబువరిజేరి ♦ నెఱికిల్లజలగల
గుంపునెత్తురుదీసి ♦ గ్రమ్ముచుండె
చెంగలించితవేని ♦ దొంగిబుఁపనిగు
లోతెలుఁగఁగనీక ♦ ముంచివేయు॥

గీ॥ పుడమిఁబేరానగుంటలోఁ ♦ బడిటపిల్ల
విడిచియిలుజేరిహారుసంబు ♦ వడయుచుంక
నేలఁదడసెదవిందుని ♦ ల్లోమలాడు
దుముసుతనముననుమానవా ♦ దున్నపోత॥

వ॥ మఱియు సిట్టిభాగివతోక్తియుంగూఁడ బోధించెన॥

సీ॥ కమనీయభూమి భా ♦ గములులేకున్ననే ?

ఎడియుం కుడుకుదూగి ♦ వసన్న తేల

సహాడాబులకై రా ♦ జులులు తెకున్న దే ?

భోజనభాజన ♦ పుంజమేల

వల్కలాజ [illegible] ♦ నలు పసన్న దే ?

కస్తురికమాల నం ♦ నుంబు లేల

[illegible] ♦ సుమాలు తెకున్న దే ?

([illegible] ♦ [illegible]॥

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]॥

వి [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible])

ఉ॥ [illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]॥

[illegible]॥

మం॥ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

వినకమహామోహాలుఁ బెనేసంతో ♦ [illegible]
వసవమునఁ దెగి[illegible]మమస్సాడు ♦ [illegible] ॥

వ॥ ఇట్లా[illegible] మహామోహాలని[illegible], [illegible]
సలును నిజసి యుడుగలాకుల నిలిచి స్వాహా[illegible] విచి
విచిత్రంబుగాఁ జోక్యుచుండి రట్టినెని॥

ములయమారుతము--ఆదితాళము.

[illegible]

అ[illegible]॥

[illegible]

[illegible]

యులగు, సౌగత సౌత్రాంతికాదులు వివేకసైనికులమొనట ని
లువంజాలక దేశాంతరగతులైరి. ఆసమయంబున వివేకుండును
మహామోహుండును పుంఖానుపుంఖంబులుగా బాణంబుల
బ్రయోగించుచుఁ బోరుచుండిరట్టియెడ॥

ఉ॥ కాదలరామరావణుల ♦ కద్దము ఫల్గునకర్ణయుద్ధమున్
గాదలదేవదానవుల ♦ కయ్యమునట్టిది యీవివేకి ధా
త్రీదయితుండు మోహుఁడును ♦ దెంపునఁ బెంపునఁ జేయుయుద్ధమ
త్యాదరలీలఁ జూడవల ♦ దా? నరజన్మమునెత్తినందుకున్॥

గీ॥ తగువివేకబలము ♦ తనబలంబునుగూల్ప
విష్ణుభక్తియుడిన ♦ విద్యవలన
మోహరమునఁ దాగె ♦ మోహుఁడెచ్చోటనో
చెడ్డనడతయున్నఁ ♦ జేటుగాదె ?॥

అంత॥

మంజరి॥ మహావీరసంప్రహారమునను ♦ మన్మథసహామోహవాహినీసైన్యముల్
విహారములుడిగిప్రహారములఁబడి ♦ పగతప్రాణులుగాఁగనన్
మనోమహీపతిఘనాశసింగోల్ ♦ నానాభవములగ్రవినుచున్
అనూనతరమగుమనోవేదనం ♦ బునఁ దమిగులవిలపించెన్॥

పీలురాగము—ఆటతాళము.

అయ్యోదైవమయంతటి యాపదవచ్చెనే - మహాహానిసేన్మమం
చును ॥౧॥ కన్నులెన్నొగల్గి గాంచుచుండెడునాడు - కన్నులపండ్రగు
ద్దిగాఁ జేయదలచితివే ॥౨॥ సంతుగల్గినభాగ్యశాలిననుకొనునాడు -
సంతోషమునుసీట నెంతలో గలిపితివి ॥౩॥ సుతులచెలముకొనియే దృష్టు
టకానాప్రాణముల - వెతకికైకొనిపోక విషచిపోతివకటా॥

ఉ॥ పోతిరెన్నిటందగిచి ♦ పుత్రకులారమతోడుచూచి

పీనిం రమోగ్రనుఃఖమున ♦ నింతే ప్రసన్న [illegible]
గోతికిం బాలుగావలసె ♦ [illegible]
యూపేటికి వచ్చితెవ్వ నను ♦ నేను [illegible]॥

వ॥ ఇట్లు మనసూమహారాజు శోకింపక [illegible] వి
ష్ణుభక్తి చేయం [illegible]

వైరాగ్యము॥ తండ్రీ మనసూమహారాజ! వినవలయును. నీ వెఱుంగని
[illegible] చూడుము॥

ఉ॥ కల్పశతంబులాయువును ♦ గాంచిన యింద్రు [illegible]
కల్పులు [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

వ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]॥

మ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]

వ॥ [illegible] "[illegible]" [illegible]
[illegible]॥

[illegible]॥ [illegible]
[illegible]॥

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible]

హృ[illegible]రుము [illegible]ంద ♦ [illegible]ంచు వారి
ము[illegible]ము[illegible] ♦ ముచ్చట[illegible]వారి
[illegible]రువ[illegible] [illegible]యెట్ల – [illegible]

వైరాగ్య(ము॥ తండ్రీ ! [illegible] మహాత్వంబు [illegible] [illegible]ది, వాని
[illegible]నిని [illegible] కలుగ[illegible]. [illegible]ము॥

గీ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] ॥

వ॥ [illegible]
[illegible]

[illegible]

ఏలీల [illegible] [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] – [illegible] – [illegible]
[illegible] యుంచెదనేల – [illegible] ॥

వైరాగ్య(ము. వ॥ తం[illegible] [illegible]
ననేమి ? [illegible]
ననేమి ? [illegible].

గీ॥ నా [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] ॥

[illegible]

[illegible]బంధం [illegible] – [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

స్థితిఁజనిముక్తినెల్లు నిటి ♦ తంబునగాంచిసుఖంబునొందనగరా॥

ఇంతియగాక॥

గీ॥ పాపకర్ములకైననిన్ను ♦ బాధబెట్టి
చచ్చినట్టిసుతులపై వి ♦ చారమేల
నీకుసుఖంబిచ్చువారి జో ♦ లెత్తకున్న
శాంతమునుబూనుమిఁకనైన ♦ స్వాంతరాజ॥

మనోమహా —

మంజరి॥ ఆలిబిడ్డలనునందరిఁగోల్పడి ♦ హాయిగనేనెట్లుండుదుఁగా
చాలగ [illegible] నాకిఁక ♦ శాంతియెపగిదిఁ గలుగుఁగా
దరియవచ్చినావగపుమాన్పియో ♦ దార్చువారెవరుగలరు ?
కోలమాలినమోహముగనుంచిననుఁ ♦ గూర్చిపలుకువారెవరు ?

వైరా॥ అయ్యయ్యో. నీవట్లనుకొనఁదగదు. నిన్ను దేశములపాలు జేయించి యలయించెడి యానిష్పుత్రాదులు చచ్చిరికాని, నిన్నుఁదిరుగనీక సుఖపెట్టను నీపట్టపురాణియగు నివృత్తియును జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు వివేకుఁడును మఱియు శమదమాదులుగల ము. నీవు మమ్ము సంసారిని పుట్టినతోడనే విడచితివి. నీవొక వేళ మఱల దుఃఖముఁబొందెనేని నన్ను దలచినమాత్రముననే యుండఁగలను. వికేతనప్రారంభమును సుఖకారకులగువారు, మఱియు గృహస్థుండెప్పుడును తనయాశ్రమస్థితిని విడువఁ గూడదు. గాపున నేను జెప్పినట్లుండి,

చ॥ శమ దమ హర్ష ముఖ్యబుధ ♦ సంతతితోడ నివృత్తిసత్కతో
యమనియమాదిమంత్రిని చ ♦ యంబులతోడలెసి సైన్యముతోఁ
శ్రమమొకయింతలేకుపని ♦ పత్నితోడ వివేకు యోగ గా
జ్యమునను నిల్పుమయ్యవిను ♦ మయ్య చిదాత్మ సదాభజింపుమా॥

వ తండ్రీ నీపుణ్యస్థుండవై శివి గాన రాజ్యంబును వివేకున కప్పగించి ముక్తియు నేకాంతంబున నివృత్తితో సుఖంబుగఁ గడలకుండుదువను నట్లాడుచుండె॥

వ ఒకచోట సర్వవిశారదవిద్యాగురుఁ డవై ♦ యుక్తి దేవుండవు నీ పిశాచోచ్చాలనశ్రుతి శోధకతుఁడవై ♦ విద్యాప్రియుఁడవై యుండెడి నీ విరసంచాలనమొందున్న మానసం ♦ బెంతేని యుం లేనిస న్మర్మకుర బహుజంత్రసంపుట సం♦పూర్ణ ప్రభల వెల్గెను॥

వ గా॥ వ॥ వత్సా! వైరాగ్యా! నిన్ను నిజాలకుఁజూచిననీ. నీవు చె ప్పినవాటిని జేమే, బుద్ధిప్పుడనుఁ దలఁచుకొనుటన్నైనలేను, నీ నాశ్యాన్యగంబు నేమాభాగ్యజుల్లా రెవ్వఁన నీవు చెప్పినట్లు చేసెదనని యె

వ ఇట్లు వైరాగ్యంపు వ మోహపాశాంబు గడలకుండు నట్లాడం బచి వివేకునితో విన్నపించిన నావివేకుండంత లవభార్యయగు మ తి చేనినిగప్పించి యామె తోడ నిట్లనెను।

వ వనితా! మోహమునకుఁ జిత్త ♦ మి సయు దాసాన్యనుఁడై యుండె డి నీపుసిబంధంబులనూటెఁ యోఁగను ♦ న్యాత్రముందుజన్మంచు గా వున నేనియాలోకనేని తాయుకనిక ♦ నవ్వు నిగ్గం సంగును నేడవక నిమాఁబోఁశిం వాసనాక్ష్దాని వినుము ♦ నిశ్చయస్రతుకణ॥

నసఁలుం జేనుమున ♦ సహాయచెక
కోపగింపకె ఎరుగుమూను ♦ నీయకపక
నీపు వనికి కనలక ♦ నిండియుండు
మునఁనుమ్మంతగా నిశ్చకే ♦ యిదెనూటనా॥

: ఇట్లు వివేకునిమ మతీదేవి గడలకుండుఁ సత్సంగంబున దేసంతో॥

: జ॥ మోహయుక్తుబంధమున్నాఁబోయినను ♦ సుస్సుభక్తి మోహించి బి

సలలితపావనసత్ఖ్యాతయౌపని ♦ షద్దేవినిరిప్పించి

ధ్రువ: నియమ: సహా కాలశాంతి శ్రద్ధల ♦ ననుకూలలఁగాఁ నించెఁ

క్రమముగ నా దేవికి వివేకునకు ♦ ఘటనగలుఁగఁజేయించెఁ॥

వ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల కావిష్ణుభక్తి మహాదేవి, పనేసుని మతి

యు గర్భ[illegible]గు నుపనిషద్దేవిని వెంటఁబెట్టుకొని [illegible]వుని[illegible]యొద్ద

కరిగి యుపనిషద్దేవితో నిట్లనియె॥

విష్ణుభక్తి॥ వ॥ దేవీ! పరమేశ్వరస్వరూపుండగు నీజీవుండు తనస్వరూ

పము [illegible] దానెఱుంగక భ్రాంతుఁడై యున్నాఁడు, కావున నీతనికిఁ

దత్త్వముపదేశించి తనరూపుఁగనునట్లు జేయుము అనిన నుపనిషద్దేవి

[illegible]పురుషునితో నిట్లనియె॥

కం॥ జీవా! యామఱ్ఱ[illegible]ల

సావాసము చేసితివని ♦ షద్దేవిని నా

న్విడువ [illegible] చితివి గావున

నీ వేళను వచ్చినాను ♦ మెచ్చిరింపుటకై॥

వ॥ అనిన జీవుండిట్లనియె. తల్లీ! నమస్కారము. నేను నిన్నెప్పుడు జూ

చితిని? ఇన్నాళ్లనుండియు నెక్కడ నుంటివి? చెప్పుము? ॥

ఉపనిషత్తు॥ వ॥ తండ్రీ! నీవు నన్ను ద్వాపరాంతము వరకు విడువక

యే యుంటివి. పిమ్మట కామక్రోధాదులు దుస్సాంగత్యముచే న

న్నుఁ గనుఁగొనవైతివి. మహామోహుని ప్రోత్సాహమువలన

నెందరెందరో నన్నెన్ని బాధలో పెట్టిరి, అనన్తరాంత మొత్తి

గించెను. వినుము

హిందుస్తానీతోడి—ఆదితాళము.

వసుధావరనా - బాధలవినుమా ॥వసు॥ అసత్యశమునిసన్ను

తలయించి రెండగో ॥వసు॥ ౧॥ దేవతోన్యములగు-దేవాలయములు-భావముదెలియక - పామరమతులై ॥వసు॥ ॥౨॥ పసులవోడ్లలో - బహువాకములలో - నిమ్మైనవారునా - హృదయ... ॥వసు॥

౩॥ తత్వముదెలుగక - తప్పుడధర్మములన్ని - సత్వమువిడనాడి - జాలిదేల... ॥వసు॥

వ॥ నేనిట్లు బాధలనొంది ... విద్యాసన్యాసులు గు కొందరు సుందరులు గాంచి వారైన నానిజమెఱుంగకుందురా ! యని వారలకరిజేరి నేనిట్లంటిని సోదరులారా ! ॥

ఒక్కటైరెండవవాడులేని పరమేశ్వరుని మీరెఱుంగుదురా ?

వ॥ అనియిట్లు నేనడుగగా వారెఱుంగకుండుటయేగాక కోపించుచు నాకన్నమాటల వినుము॥

సీ॥ కర్మయొక్కటిచూడ ♦ క్రమమటోకటియన్యోన్యములవడదని తెల్పె ♦ యజ్ఞవిద్య
యొకటియంటిచూడ వే ♦ లోకమునసర్వమునొందు మాటబాయడనితెమ మీ ♦ మాంసవిద్య
సత్కర్మనేమక్రి ♦ సాధనంబాత్మ వి జ్ఞానంబుకాదనె ♦ గర్మవిద్య
పనిమాలిన ... ♦ ధ్యాన హీనాత్ములు నిమి త్తంబీశ్వరుండనెం ♦ దర్కవిద్య॥

తే॥ ఆత్మమాత్మతత్త్వక్రియ ♦ మనిమెఱుంగక నాకులనువెల్లఖిన్న భి ♦ న్నములుజేసి
... తెంపి పెంపొక్కల ♦ ...
పలిపి... ♦ ...॥